

Nr 10.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 34, med förslag till skogsvårdslag m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I proposition den 16 januari 1948, nr 34, har Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 31 oktober 1947 och den 16 januari 1948 samt lagrådets protokoll den 7 januari 1948, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) skogsvårdslag; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 26 § 2 mom. lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade *motioner*, nämligen

- 1) I: 238 av herrar *Sundelin* och *Näslund*, vari hemställdes dels att förslaget till skogsvårdslag måtte ändras såtillvida, att det domstolsförfarande, som föreskrives i 1923 års skogsvårdslag, bibehålles vid proceduren enligt förslagets 19—20 §§ och

att ansvarsbestämmelserna i förslagets 36—38 §§ ersättas med motsvarande bestämmelser i 1923 års lag,

dels ock att vederbörande utskott får i uppdrag att utforma de ändringar i lagtexten, som erfordras vid bifall till yrkandena;

- 2) I: 239 av herr *Näsgård*, likalydande med II: 385 av herr *Persson* i Norrby, vari hemställdes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 7 § i förslaget till skogsvårdslag, att avverkning å fastigheter med husbehovs- eller stödskog icke göres beroende av industriens virkesbehov eller andra fastigheternas bärighet ovidkommande skäl, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga ändringar i lagtexten;

- 3) I: 240 av herr *Mannerskantz m. fl.*, likalydande med II: 387 av herr *Hæggblom m. fl.*, vari hemställdes,

att riksdagen ville avslå förslaget till skogsvårdslag samt

att riksdagen av Kungl. Maj:t måtte begära tilläggsförslag till gällande skogsvårdslag, avseende bidrag till vissa skogsvårdsåtgärder;

- 4) II: 382 av herr *Dickson*, vari hemställdes,

att riksdagen måtte avslå propositionen;

5) II: 384 av herr *Hedlund* i Rådombeslut *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen icke måtte antaga stadgandena i 7 § första stycket och 36 § 1 mom. förslaget till skogsvårdslag ävensom beträffande 20 § vidtagna den ändringen, att däri omförmälda prövning skall verkställas av domstol;

6) II: 386 av herr *Rubbestad* *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte avslå propositionen med förslag till skogsvårdslag *m. m.*;

7) II: 388 av herr *Persson* i Svensköpsbeslut *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte avslå propositionen.

Kungl. Maj:ts båda författningsförslag äro av följande lydelse:

F ö r s l a g

till

Skogsvårdslag

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Skogsmark med därå växande skog bör genom utnyttjande på lämpligt sätt av markens virkesalstrande förmåga skötas så, att tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnes och, såvitt möjligt, i huvudsak jämn avkastning erhålles.

2 §.

Med skogsmark förstås för skogsproduktion lämplig mark, som ej i väsentlig utsträckning nyttjas för annat ändamål. Mark, som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad, skall dock ej anses såsom skogsmark, om marken är mera ägnad att användas annorledes än till skogsbörd eller på grund av särskilda förhållanden ej bör tagas i anspråk för skogsproduktion.

Ändå att det ej följer av bestämmelserna i första stycket, skall mark anses såsom skogsmark, såframt skog därå bör finnas till skydd mot sand- eller jordflykt eller fjällgränsens nedgående eller med hänsyn till annan därmed jämförlig omständighet.

3 §.

I avseende å rättigheter och skyldigheter, som enligt denna lag äro förenade med äganderätt till fast egendom, skall med ägare likställas åbo å hemman eller lägenhet under stadgad åborätt, där han äger att förfoga över avkastningen av skogen utöver husbehovet.

Råder tvist om äganderätt till mark, skall såsom ägare anses den, som med äganderättsanspråk innehar marken.

Denna lag medför ej rubbning i den rätt till skog, som enligt vad särskilt är stadgat tillkommer lapparna.

Om tillsynsmyndigheter.

4 §.

För varje landstingsområde eller, där Konungen så förordnar, för annat område skall finnas en skogsvårdsstyrelse, vilken skall hava uppsikt över att skogsmark med därå växande skog skötes i enlighet med vad i denna lag stadgas.

I fråga om skogsmark, belägen inom området för stad, som icke deltagar i landsting, utövas uppsikten av den skogsvårdsstyrelse, vars verksamhetsområde i övrigt helt eller till större delen omgiver staden.

5 §.

Skogsstyrelsen skall övervaka skogsvårdsstyrelsernas verksamhet enligt denna lag.

Om avverkning.

6 §.

Utvecklingsbar skog må icke utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd avverkas annorledes än genom gallring, som är för skogens utveckling ändamålsenlig.

Skog är att anse såsom utvecklingsbar, så länge det under förutsättning av lämplig skötsel måste antagas bliva mera lönande att låta skogen kvarstå än att omedelbart avverka den.

7 §.

Avverkning av icke utvecklingsbar skog må ej å någon fastighet utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd så företagas, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkomma.

Ej heller må avverkning av icke utvecklingsbar skog så bedrivas, att skogens återväxt avsevärt försvåras.

8 §.

Skogsvårdsstyrelsen äger på ansökan medgiva, att viss mark, som utgöres av fastighetsdel eller två eller flera fastigheter eller fastighetsdelar, skall i fråga om avverkning av icke utvecklingsbar skog betraktas såsom en fastighet.

Övergår del av sådan mark, utan att marken samlas å en hand, till någon som förut ej äger del däri, må skogsvårdsstyrelsen förklara medgivandet förfallet.

9 §.

Besväras fastighet av servitut, som innefattar rätt till skogsfång, och kan med hänsyn till planlagd eller påbörjad avverkning eller eljest fara anses föreligga, att nämnda rätt ej skall kunna begagnas i avsedd utsträckning, äger skogsvårdsstyrelsen, där så kan ske utan förfång för innehavare av sådan

avverkningsrätt, som åtnjuter bättre rätt än servitutet, meddela de föreskrifter angående avverkning av skog å fastigheten eller del därav, som av förhållandena påkallas.

Begagnas skogsfångsservitut på ett sätt, som är till men för skogsvården å den av servitutet besvärade fastigheten, eller finnes fara föreligga för sådant begagnande, må ock skogsvårdsstyrelsen, där så kan ske utan att hinder uppstår för utnyttjande i avsedd utsträckning av servitutet eller eljest av annan tillkommande rätt till avverkning å fastigheten, på ansökan av dennas ägare meddela de föreskrifter angående avverkningen å fastigheten eller del därav, som av förhållandena påkallas.

10 §.

Vill någon, med hänsyn till av honom planlagd eller påbörjad avverkning, erhålla yttrande av skogsvårdsstyrelsen, huruvida viss skog är att anse såsom utvecklingsbar eller huru avverkning bör företagas utan att stadgandena i 6 och 7 §§ överträdas, må han göra skriftlig ansökan därom hos skogsvårdsstyrelsen.

Avverkning, som företages i överensstämmelse med sådant yttrande, är att anse såsom laglig.

11 §.

1 mom. Finner skogsvårdsstyrelsen undersökning å marken vara behöfelig för avgörande av ansökan i ärende, som avses i 6—10 §§, verkställas sådan undersökning av länsjägmästaren eller på annat sätt, varom styrelsen förordnar.

Kostnad för dylik undersökning bestrides av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas; dock skall sökanden tillhandahålla nödig hantlangning samt bekosta erforderlig uppskattning av skogstillgångarna å fastigheten ävensom, därest på hans begäran verkställas utsyning eller utstämpling, utgiva ersättning härför efter grunder, som fastställas av skogsvårdsstyrelsen.

2 mom. Skogsvårdsstyrelsens beslut i ärende, varom i 6—10 §§ sägs, skall innehålla de föreskrifter eller, i fråga om yttrande enligt 10 §, de anvisningar, som kunna anses påkallade, samt ange den tid, högst tio år, för vilken beslutet skall gälla. Beslutet skall så snart ske kan bevisligen tillställas sökanden samt, i fall som avses i 9 §, jämväl en var annan, som skogsvårdsstyrelsen vederligen äger rätt till skogsfång å fastigheten.

12 §.

Sker avverkning i strid mot bestämmelserna i 6 eller 7 § eller mot föreskrifter, varom förmäles i 11 § 2 mom., eller finner skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utstämpling eller eljest skälig anledning antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma i strid mot nämnda bestämmelser eller föreskrifter, skall skogsvårdsstyrelsen, där ej annorlunda i 13 § stadgas, söka träffa överenskommelse med fastighetens ägare rörande avverk-

ningen å fastigheten och, där så anses påkallat, jämväl rörande avverkningen å med denna sambrukad fastighet. Vad nu sagts om ägaren skall, då avverkning verkställts eller planlagts av annan, gälla även denne.

Överenskommelse skall avfattas skriftligen samt avse viss tid, högst tio år.

13 §.

1 mom. Kan ej överenskommelse träffas eller sker avverkning eller upplåtelse av avverkningsrätt i strid mot överenskommelse, äger skogsvårdsstyrelsen meddela förbud att å den fastighet, varå avverkningen ägt rum eller planlagts, ävensom, där så anses påkallat, å därmed sambrukad fastighet avverka skog utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd. Förbudet må av skogsvårdsstyrelsen begränsas att gälla allenast viss del av sådan fastighet som nu nämnts eller eljest inskränkas på visst sätt, såsom genom tillåtelse att avverka vissa träd eller bestånd eller att avverka till husbehov för fastighet som beröres av förbudet eller är i sambruk med sådan fastighet. Därest i fall som avses i 12 § skyndsamhet är av nöden eller skogsvårdsstyrelsen finner skälig anledning antaga, att överenskommelse icke skall kunna träffas eller att, om överenskommelse inginges, densamma icke skulle hållas, må avverkningsförbud meddelas utan att försök gjorts att få överenskommelse till stånd. Innan förbud meddelas, skall tillfälle beredas fastighetens ägare samt, där avverkning verkställts eller planlagts av annan, jämväl denne att yttra sig i ärendet. Finner skogsvårdsstyrelsen saken ej tåla uppskov, må den dock, innan ärendet slutligen avgöres, meddela förbud tills vidare och intill dess annorlunda förordnas.

Avverkningsförbud skall utan hinder av besvär genast träda i kraft samt, där fråga icke är om förbud enligt första stycket sista punkten, gälla för viss tid, högst fem år, med rätt för skogsvårdsstyrelsen att, om så anses påkallat, vid utgången av denna tid förlänga förbudet för ytterligare högst fem år. Om förbudets innehåll skall ofördröjligen genom skogsvårdsstyrelsens försorg fastighetens ägare samt, där avverkning verkställts eller planlagts av annan, jämväl denne bevisligen underrättas.

Avverkningsförbud skall gälla mot framtida ägare av skogsmarken.

2 mom. Skogsvårdsstyrelsen äger bemyndiga länsjägmästaren eller annan hos styrelsen anställd tjänsteman med högre skoglig utbildning att, där det är av synnerlig vikt att avverkningsförbud kommer till stånd innan styrelsen hinner sammanträda, meddela sådant förbud å styrelsens vägnar. Dylikt förbud skall delgivas den, som verkställt eller planlagt avverkningen. Kan denne ej anträffas, må delgivning ske genom att meddelande om förbudet anslås å avverkningsplatsen och uppläses för avverkningsmanskapat. Om sålunda meddelat förbud skall tjänstemannen utan dröjsmål göra anmälan hos styrelsens ordförande, och skall det därefter ankomma på styrelsen att i ärendet förordna. Fastställes ej förbudet av styrelsen inom tjugu dagar efter delgivningen, skall detsamma vara förfallet.

3 mom. Meddelar skogsvårdsstyrelsen efter ansökan tillstånd, som i 1 mom. sägs, och finner styrelsen därvid erforderligt att verkställa utsyning

eller utstämpling, skall skälig ersättning för sådan förrättning gäldas av sökanden. Vid dylik förrättning ävensom vid annan undersökning å marken, som skogsvårdsstyrelsen finner behöfelig för prövning av ansökan om tillstånd varom nyss nämnts, skall sökanden tillhandahålla nödig hantlangning.

Om åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd.

14 §.

Där vid avverkning icke kvarlämnats skog av sådan täthet och beskaffenhet, att densamma med hänsyn till rådande naturförhållanden kan anses nöjaktig, skola sådana åtgärder vidtagas, som äro erforderliga för att nöjaktigt återväxt inom skälig tid efter avverkningen kommer att finnas å det avverkade området. Skyldighet att vidtaga dylika åtgärder skall dock ej föreligga, sedan den uppkomna skogen nått sådan utveckling, att den icke längre är att räkna som plantskog.

15 §.

Uppkommer i skog skada genom brand, storm, snöbrott, insekthärjning eller annan dylik händelse eller genom betning av hemdjur eller genom åverkan, skall vad i 14 § föreskrives om vidtagande av åtgärder för att trygga nöjaktig återväxt efter avverkning äga motsvarande tillämpning, ändå att skyldighet därtill ej föreligger enligt sagda paragraf.

Där markens ägare ej uppsåtligen förorsakat eller genom att åsidosätta någon honom åliggande skyldighet vållat skadegörelsen, må åtgärder för återväxtens tryggande icke fordras till större kostnad än som motsvarar värdet av de vid skadegörelsen fällda träd, som finnas kvar å området eller av ägaren tillgodogjorts, ävensom av de kvarstående träd, vilka blivit så skadade, att de ej böra bibehållas eller eljest måste såsom hinderliga för tryggandet av nöjaktig återväxt borttagas, jämte den ersättning markägaren i anledning av skadan uppburit eller kunnat uppbära. Skulle i nu avsedda fall även denna skyldighet bliva synnerligen betungande, må skogsvårdsstyrelsen på ansökan kunna medgiva skälig begränsning därav.

16 §.

Är å skogsmark skogstillståndet uppenbarligen otillfredsställande, skola, ändå att skyldighet att sörja för återväxt icke föreligger enligt 14 eller 15 §, sådana åtgärder vidtagas, som erfordras för att inom skälig tid nöjaktig skog skall finnas å marken; dock må åtgärder icke fordras till större kostnad än som motsvarar värdet av de träd, vilka böra fällas i samband med åtgärdernas vidtagande.

17 §.

Vad i 15 och 16 §§ sagts om inskränkning i skyldigheten att vidtaga åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd skall icke äga tillämpning, därest

skäligt bidrag till täckande av kostnaderna för åtgärderna kan erhållas av allmänna medel.

Närmare föreskrifter om sådana bidrag meddelas av Konungen.

18 §.

För vidtagande av de åtgärder, som kunna erfordras för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd, är skogsmarkens ägare ansvarig.

Har avverkning företagits av tidigare ägare eller av avverkningsrättsinnehavare, är jämväl denne gentemot skogsvårdsstyrelsen ansvarig för kostnaderna för de återväxtåtgärder, som föranledas av hans avverkning. Vad han för sådant ändamål utgivit må han dock söka åter av markens ägare, därest ej annat blivit avtalat eller, vad angår avverkningsrättsinnehavare, han genom att överskrida den upplåtta avverkningsrätten själv varit vållande till att åtgärderna måst vidtagas.

19 §.

Finner skogsvårdsstyrelsen, att åtgärder för att trygga återväxt jämlikt 14 eller 15 § äro eller kunna förväntas bliva påkallade eller att skogsmark är i sådant skick, att åtgärder enligt 16 § böra vidtagas, äger styrelsen söka träffa överenskommelse med markens ägare om de åtgärder, som böra komma till stånd, och om den tid, inom vilken envar av dem skall vara verkställd. Sådän överenskommelse skall avfattas skriftligen.

Kan ej överenskommelse träffas, må skogsvårdsstyrelsen hos skogsstyrelsen påkalla undersökning av det område varom fråga är. Skogsstyrelsen förordnar i anledning härav sakkunnig person att med biträde av två ojäviga gode män, vilka av förrättningsmannen utses bland dem, som äro ägodelningsnämndemän eller gode män vid lantmåteriförrättningar eller ledamöter av nämnd vid häradsrätt, å stället undersöka förhållandet. Om tiden för förrättningen skola genom förrättningsmannens försorg skogsvårdsstyrelsen och fastighetens ägare ävensom annan, som kan vara ansvarig för kostnaderna för åtgärderna, bevisligen underrättas. Synemännen skola till skogsvårdsstyrelsen avgiva redogörelse med förslag till de åtgärder, som må finnas nödiga för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd. Stanna synemännen i olika meningar, skola de särskilda meningarna meddelas skogsvårdsstyrelsen.

Sedan undersökning hållits, skall skogsvårdsstyrelsen, om redogörelsen för undersökningen giver anledning därtill, ånyo söka få till stånd överenskommelse.

20 §.

Kan ej överenskommelse träffas på sätt i 19 § sägs, skall skogsvårdsstyrelsen hänskjuta saken till skogsstyrelsen. Denna äger föreskriva de åtgärder för erhållande av nöjaktigt skogstillstånd, som av förhållandena påkallas, samt förelägga viss tid, inom vilken vad sålunda föreskrivits skall vara fullgjort.

21 §.

Vad genom överenskommelse eller skogsstyrelsens beslut blivit bestämt om åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd samt om tiden därför skall gälla mot framtida ägare av skogsmarken.

22 §.

Har den tid, inom vilken åtgärd för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd enligt överenskommelse eller skogsstyrelsens beslut skulle hava vidtagits, gått till ända, och förekommer anledning antaga, att åtgärden icke fullgjorts, skall skogsvårdsstyrelsen låta undersöka förhållandet genom besiktning å marken. Dylik besiktning verkställs efter skogsvårdsstyrelsens förordnande av länsjägmästaren eller annan sakkunnig person jämte två av styrelsen tillkallade sådana gode män som i 19 § andra stycket omförmälas. Till förrettningen skall markägaren samt, där skogsvårdsstyrelsen avser att gent emot annan göra gällande förpliktelse att ansvara för kostnaderna för åtgärden, jämväl denne genom styrelsens försorg bevisligen kallas. Redogörelse över förrettningen skall avgivas till skogsvårdsstyrelsen.

Erhålles vederbörandes skriftliga erkännande, att föreskriven åtgärd icke vidtagits, erfordras ej besiktning.

Det ankommer på skogsvårdsstyrelsen att föranstalta om åtgärd, som befunnits eftersatt.

23 §.

Har åtgärd blivit enligt 22 § vidtagen genom skogsvårdsstyrelsens föranstaltande, äger på framställning av styrelsen överexekutor låta hos vederbörande omedelbart uttaga kostnaderna för såväl själva åtgärden som den föregående besiktningen, där styrelsen visar, att försummelse befunnits föreligga, och kostnadsbeloppet styrkes medelst behöriga räkningar.

Vill den hos vilken utmätning skett för kostnad varom ovan sägs eller vilken, utan föregången utmätning, erlagt betalning med förbehåll om rätt att söka återvinning, anställa klander emot det till betalning fastställda beloppet eller eljest söka återvinning, skall han väcka talan därom hos domstol sist inom en månad från det utmätningen skedde eller betalningen erlades.

24 §.

Företages avverkning på sådant sätt, att för erhållande av återväxt, som i 14 § sägs, kommer att i mera betydande omfattning erfordras sådd, plantering eller andra jämförelsevis kostsamma kulturåtgärder, eller finner skogsvårdsstyrelsen på grund av företagen utstämpling eller eljest skälig anledning antaga, att avverkning planlagts, vilken skulle komma att kräva dylika åtgärder, äger skogsvårdsstyrelsen, där den ej i den i 10 § angivna ordningen förklarar sådan säkerhet icke erforderlig, av vederbörande fordra, att betryggande säkerhet ställes för kostnad, som dessa åtgärder av styrelsen beräknas medföra.

Ställes ej säkerhet på anfordran, må skogsvårdsstyrelsen meddela avverkningsförbud som i 13 § sägs.

Sålunda meddelat förbud upphör, där yrkad säkerhet ställes eller erforderliga åtgärder för återväxtens tryggande vidtagits av den därtill skyldige eller betalning för åtgärd, som utförts på hans bekostnad, blivit skogsvårdsstyrelsen gottgjord.

Särskilda bestämmelser angående svårföryngrade skogar och skyddsskogar.

25 §.

Där det, på grund av skogsmarks belägenhet i havsbandet eller på höjder eller eljest i särskilt exponerat eller i klimatiskt hänseende ogynnsamt läge, måste befaras, att i någon trakt olämplig avverkning av befintlig skog i allmänhet skulle omöjliggöra eller avsevärt försvåra återväxten, må, sedan syn och undersökning ägt rum, Konungen förordna, att skogen inom sådan trakt skall såsom *svårföryngrad* vara underkastad de i 26—28 §§ meddelade bestämmelserna.

Konungen äger ock efter syn och undersökning förordna, att nyssnämnda bestämmelser skola äga tillämpning å skogar, vilkas bestånd prövas erforderligt till skydd mot sand- eller jordflykt (*skyddsskogar*).

Finnes förordnande, som meddelats enligt första eller andra stycket, i sin helhet eller till någon del icke vidare vara behöfligt, må det av Konungen återkallas.

26 §.

I fråga om avverkning av svårföryngrad skog och skyddsskog skall, jämte vad i 6—13 §§ är stadgat, iakttagas

1) att, där skogsvårdsstyrelsen finner nödigt, att vissa träd överhållas såsom fröträd eller att till skydd för återväxten avverkning till husbehov inom visst område tills vidare ej äger rum, styrelsen må meddela föreskrift där- om; och skola i dylikt fall fröträden förses med tydliga märken ävensom sådant område, varom nyss sagts, å marken tydligt utmärkas, varefter avverkning av fröträden eller inom området ej må ske, förrän skogsvårdsstyrelsen därtill lämnat tillstånd; samt

2) att avverkning för annat ändamål än husbehov må äga rum allenast med tillstånd av skogsvårdsstyrelsen.

Vid prövning av fråga om meddelande av föreskrift eller beviljande av tillstånd enligt 1) eller 2) ovan skall beträffande skyddsskog beaktas, att skyddet mot sand- eller jordflykt icke äventyras.

27 §.

Då tillstånd till avverkning enligt 26 § meddelas, skall i allmänhet ske utsyning, som efter skogsvårdsstyrelsens förordnande verkställas av länsjäg- mästaren eller annan sakkunnig person. Vid utsyningen skola, där så lämp- ligen kan ske, de utsynade träden genom förrättningsmannens försorg förses

med skogsvårdsstyrelsens stämpelmärke såväl vid roten som å stammen vid brösthöjd. Vid meddelandet av avverkningstillstånd skall föreskrivas, att vid avverkning av sålunda märkt träd märket vid roten skall kvarlämnas å stubben.

I stället för utsyning må, där sådant finnes vara tillräckligt, viss trakt anvisas, därå avverkningen får företagas. Gränserna för trakten skola därvid tydligt utmärkas.

Finner skogsvårdsstyrelsen uppenbart, att genom avverkning, vartill tillstånd sökes, skogens återväxt eller skyddet mot sand- eller jordflykt icke äventyras, erfordras ej utsyning eller anvisning.

I tillstånd till avverkning må intagas de föreskrifter i avseende på sättet för avverkningen, som kunna finnas erforderliga.

28 §.

I fråga om åtgärder för att trygga återväxt skall beträffande svårföröng-rad skog och skyddsskog, jämte vad i 14—24 §§ är stadgat, gälla

1) att, då tillstånd till avverkning meddelas, skogsvårdsstyrelsen tillika skall föreskriva de åtgärder, genom vilka den i 14 § stadgade skyldigheten skall anses fullgjord, ävensom den tid, inom vilken åtgärderna skola vara verkställda;

2) att beträffande sålunda föreskrivna åtgärder vad i 21—24 §§ är stadgat för där avsedda fall skall äga motsvarande tillämpning; samt

3) att, där för främjande av återväxten å skyddsskog prövas erforderligt, att bete å skogen förbjödes helt eller i viss mån, såsom beträffande vissa slag av hemdjur eller under viss tid av året, länsstyrelsen äger meddela föreskrift därom.

29 §.

Kostnad för förrättning enligt 27 § bestrides av medel, som av skogsvårdsstyrelsen förvaltas; dock skall sökanden tillhandahålla nödig hantlangning.

Särskilda bestämmelser angående omläggning av skogsmark.

30 §.

1 mom. Vad i denna lag stadgas skall ej utgöra hinder för att skogsmark omläggas vare sig till trädgård, åker, byggnadstomt, väg eller annat liknande ändamål eller, så framt marken är därtill lämplig och icke av större ytvidd än som kan anses skäligt, till äng eller betesmark för varaktigt betesbruk.

Dock erfordras för omläggning som nu sagts tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, därest marken ingår i område, angående vilket förordnande enligt 25 § meddelats, eller, beträffande annan skogsmark, därest omläggning till äng eller betesmark ifrågasättes. I förstnämnda fall må omläggning medgivas allenast om marken prövas icke böra fortfarande användas för skogsbröd till skydd för närliggande marker.

Till annat ändamål än i första stycket avses må omläggning ske endast efter tillstånd av skogsvårdsstyrelsen.

2 mom. Då tillstånd jämlikt 1 mom. lämnas, skall skogsvårdsstyrelsen jämväl bestämma tid, inom vilken de åtgärder, som erfordras för omläggningen, skola vara vidtagna.

3 mom. I fråga om ansökan om tillstånd att omlägga skogsmark skall vad i 11 § är stadgat för där avsedda fall äga motsvarande tillämpning.

31 §.

Vill markägare verkställa sådan omläggning av skogsmark, som enligt 30 § må ske utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen, äger styrelsen avfordra honom skriftlig förbindelse att inom viss, av styrelsen godkänd tid vidtaga för omläggningen erforderliga åtgärder. Lämnas ej sådan förbindelse, må skogsvårdsstyrelsen bestämma tid, inom vilken åtgärderna skola vara verkställda.

32 §.

Har jämlikt 30 § 2 mom. eller 31 § bestämd tid gått till ända, och förekommer anledning antaga att, ehuru avverkning skett, erforderliga omläggningsåtgärder ej verkställts, skall besiktning ske i den ordning, som angives i 22 § första stycket. Erkänner vederbörande skriftligen, att åtgärderna ej utförts, erfordras dock ej besiktning.

Därest åtgärd för markens omläggning befunnits eftersatt, skall skogsvårdsstyrelsen, så framt den ej finner skäl bevilja anstånd med fullgörande av åtgärden, hänskjuta saken till skogsstyrelsen. Denna äger antingen förelägga ny tid för fullgörande av åtgärder, som erfordras för omläggningen, eller förordna att marken skall återförsättas i skogbärande skick och föreskriva vad därför skall vidtagas.

Har skogsstyrelsen förordnat, att marken skall återförsättas i skogbärande skick, och finnes anledning antaga att de i samband därmed föreskrivna åtgärderna icke fullgjorts inom förelagd tid, skall vad i 22 och 23 §§ för där avsedda fall stadgats äga motsvarande tillämpning.

33 §.

Vad genom förbindelse eller genom beslut av skogsvårdsstyrelse eller skogsstyrelsen blivit bestämt om tid, inom vilken åtgärder för omläggning av skogsmark skola vara verkställda, så ock vad skogsstyrelsen beslutat om marks återförsättande i skogbärande skick samt om tiden därför skall gälla mot framtida ägare av marken.

Om åtgärder mot insektshärjning.

34 §.

Uppkommer i skog insektshärjning av större omfattning eller föreligger överhängande fara därför på grund av skogseld, stormfällning, snöbrott eller annat, som kan giva upphov till massförökning av för skogen skadliga insekter, är skogsmarkens ägare skyldig att inom tid, som skogsstyrelsen bestämmer, vidtaga de åtgärder mot insektshärjningen, som skogsstyrelsen efter hörande av statens skogsforskningsinstitut finner erforderligt föreskriva.

Har den av skogsstyrelsen bestämda tiden gått till ända och förekommer anledning antaga, att föreskriven åtgärd ej vidtagits, skall vad i 22 och 23 §§ för där avsedda fall stadgats äga motsvarande tillämpning.

35 §.

Då åtgärder föreskrivits enligt 34 §, skall skäligt bidrag till täckande av kostnaderna för åtgärderna utgå av allmänna medel. Angående sådant bidrag förordnar Konungen.

Ansvarsbestämmelser.

36 §.

1 mom. Företager den som äger förfoga över skog avverkning därå i uppenbar strid mot vad i 6 §, 7 §, 26 § första stycket 2) eller 30 § 1 mom. stadgas, straffes med dagsböter. Kan avverkningen antagas hava skett av oförstånd, må dock ej till straff dömas.

2 mom. Där den som äger förfoga över skog företager avverkning därå i strid mot föreskrift eller avverkningsförbud, som meddelats enligt denna lag, eller mot sådan av honom med skogsvårdsstyrelsen ingången överenskommelse som i 12 § sägs, straffes med dagsböter.

3 mom. Lika med avverkare som i 1 och 2 mom. sägs skall anses markägare, med vars samtycke annan företagit avverkning å marken.

37 §.

Bryter någon uppsåtligen mot föreskrift, som meddelats enligt 28 § 3), straffes med dagsböter. Begår någon sådan förseelse av oaktsamhet, dömes till böter från och med fem till och med femtio kronor.

38 §.

Företages i fall, där jämlikt 30 § skogsvårdsstyrelsens tillstånd erfordras för skogsmarks omläggning till annan användning, avverkning, men efter-sättes åtgärd, för vars vidtagande tid blivit bestämd, vare straffet dagsböter.

Hava under den föresatta tiden flera varit för åtgärdens vidtagande ansvariga, vare dock den av dem, som finnes ej hava i avsevärd grad bidragit till att åtgärden icke blivit verkställd, från ansvar fri.

39 §.

Fälles någon till ansvar enligt 36 §, skall domstolen, där ej särskilda förhållanden till annat föranleda, förklara det avverkade virket förverkat, såvida det ligger å skogen kvar eller, om det är bortfört, fortfarande är i den tilltalades besittning, och eljest förplikta den tilltalade att utgiva dess värde. Ej må dock virke, som avverkats i strid mot föreskrift eller avverkningsförbud enligt denna lag, förklaras förverkat eller ersättning därför utdömas, därest efter avverkningen föreskriften eller avverkningsförbudet återkallats eller upphävts genom laga kraftvunnet beslut, på grund av att föreskriften eller förbudet icke bort meddelas, eller ock avverkningsförbudet förfallit.

40 §.

Allmän åklagare och skogsvårdsstyrelsen skola äga lika behörighet att åtala förseelser, varom i 36—38 §§ sägs, samt att med beslag belägga virke, som kan förklaras förverkat. Sistnämnda befogenhet skall jämväl tillkomma länsjägmästare eller annan skogsvårdsstyrelsens befattningshavare med skoglig utbildning; dock skall i sådan ordning verkställt beslag så snart ske kan och senast inom fjorton dagar anmälas hos någon av de åtalsberättigade.

Väckes ej åtal inom fyrtiofem dagar från det beslag skedde, skall beslaget vara förfallet. Skogsvårdsstyrelsen äger att, innan åtal väckts, häva beslag, som verkställts av någon dess befattningshavare.

41 §.

Virke, som enligt denna lag förklarats förverkat, skall av åklagaren försäljas å offentlig auktion, så kungjord som om auktion å utmätt lös egendom är stadgat. Begär, innan frågan om virkes förverkande slutligen prövats, virkets ägare, att försäljning skall äga rum, eller finner, på anmälan av åklagare, överexekutor, att fara föreligger för virkets förstörelse eller att kostnaden för dess förvarande skulle bliva större än skäligt är, skall överexekutor förordna, att virket skall säljas i den ordning nyss sagts; och skall i sådant fall virkets ägare, där han är känd och inom riket boende, eller, där han bor utom riket men inom riket har känt ombud, som äger att för honom mottaga stämning och avgiva svaromål, ombudet genom åklagarens försorg bevisligen underrättas om auktionen minst åtta dagar innan den hålles. Anmälan av åklagare, varom här ovan sägs, skall vara åtföljd av fullständig, av två trovärdiga personer styrkt förteckning, utvisande virkets mängd och beskaffenhet.

42 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, ävensom genom försäljning av förverkat virke uppkommen behållning och utdömd ersättning för virke tillfalla den av skogsvårdsstyrelsen omhänderhavda skogsvårds-kassan.

Försäljes i beslag taget virke, innan det förklarats förverkat, skall, till dess frågan därom blivit slutligen avgjord, försäljningssumman nedsättas i riksbanken på sätt särskilt är stadgat; och skall om sådana medels insättning i bankinrättning vidare gälla vad i 160 § utskönningslagen sägs.

Om fullföljd av talan.

43 §.

1 mom. Är någon missnöjd med beslut, som enligt denna lag meddelats av skogsvårdsstyrelse, må han däröver anföra besvär hos skogsstyrelsen, dock att klagan icke må föras mot beslut enligt 10 §. I fall, som i 13 eller 24 § avses, är rätten till klagan ej inskränkt till viss tid. I andra fall skola besvären, vid talans förlust, hava inkommit inom en månad efter det klaganden erhöi del av beslutet. Underrättelse härom skall meddelas i beslutet.

2 mom. Över skogsstyrelsens beslut i ärende, varom i denna lag förmäles, så ock över länsstyrelses beslut i ärende, som avses i 28 § 3), må klagan föras hos Konungen genom besvär, som skola hava inkommit till jordbruksdepartementet inom en månad från den dag klaganden erhöi del av beslutet. Klagan må jämväl föras av skogsvårdsstyrelse, där skogsstyrelsen ändrat eller upphävt skogsvårdsstyrelsens beslut.

44 §.

Över åtgärd av överexekutor i anledning av framställning, varom i 23 § sägs, må klagan ej föras.

Om undantag från lagens tillämplighetsområde.

45 §.

1 mom. Från tillämpningen av denna lag undantages skogsmark med därå växande skog

1) lydande under lagen om häradsallmänningar eller lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna;

2) å ecklesiastika boställen och andra fastigheter av kyrklig natur;

3) å sådana fastigheter, som avses i § 4 förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket; samt

4) å övriga kronan tillhöriga fastigheter, som icke innehavas med stadgad åborätt.

2 mom. Ligger skog, som i 1 mom. 2) — 4) angives, i samfällighet med skog, som lyder under denna lag, skall lagen äga tillämpning å det samfälliga skogsområdet i dess helhet.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1949.

Genom lagen upphävas

skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);

förordningen den 24 juli 1903 (nr 79, s. 20) angående förvaltningen av städernas skogar;

kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 272) med vissa föreskrifter om tillämpningen av nyssnämnda förordning; samt

förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket, såvitt densamma äger tillämpning beträffande skogar å kronohemman och kronolägenheter, som innehavas med stadgad åborätt, samt å allmänna inrättningsars hemman och lägenheter, som icke äro av kyrklig natur.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

Med avseende å införandet av den nya lagen skall iakttagas:

1) Beträffande avverkning, som ägt rum före denna lags ikraftträdande, ävensom i fråga om skyldighet att vidtaga åtgärder för att trygga återväxt i anledning av sådan i 15 § avsedd skada, som dessförinnan uppkommit, skola förut gällande bestämmelser lända till efterrättelse; dock att den nya lagen skall med det undantag som nedan angives gälla i fråga om den ordning, vari ingripande må ske i anledning av verkställd eller planlagd avverkning eller för att trygga återväxt eller i anledning av omläggning av skogsmark.

2) Om före den nya lagens trädande i kraft talan väckts jämlikt 13 eller 24 § förenämnda lag den 15 juni 1923 eller jämlikt 18 eller 22 § lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, skall den lag, på grund varav denna talan väckts, fortfarande tillämpas i avseende å sådan talan, intill dess den blivit slutligen avgjord.

3) Överenskommelse enligt 12 § lagen den 15 juni 1923 eller 18 § lagen den 10 juni 1932, så ock förbindelse enligt 24 § lagen den 15 juni 1923 skola hava samma verkan som om överenskommelsen ingåtts eller förbindelsen avlämnats enligt den nya lagen. Detsamma skall gälla jämlikt äldre lag lämnat medgivande eller utfärdad föreskrift av beskaffenhet som sägs i 8 §, 9 § första stycket, 26 § första stycket 1) samt 27 eller 28 § den nya lagen. Likaså skall av domstol meddelat utslag enligt 13 eller 24 § lagen den 15 juni 1923 eller enligt 18 eller 22 § lagen den 10 juni 1932 hava samma verkan som av skogsstyrelsen enligt den nya lagen meddelat beslut i motsvarande fråga.

4) Avverkningsförbud, som meddelats enligt äldre lag, skall efter den nya lagens ikraftträdande fortfarande gälla under högst fem år, med rätt för skogsvårdsstyrelsen att, om så anses påkallat, vid utgången av denna tid förlänga förbudet för ytterligare högst fem år.

Om ansvar för överträdelse av dylikt förbud skall gälla vad i den nya lagen finnes stadgat om ansvar för överträdelse av avverkningsförbud, som meddelats enligt samma lag.

5) I fråga om skogarna inom Gotlands län och landskapet Öland, inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt inom Särna och Idre socknar av Kopparbergs län, så ock beträffande skogar i övriga delar av riket, å vilka bestämmelserna i 4 kap. lagen den 15 juni 1923 hittills ägt tillämpning, skall så anses som om förordnande meddelats enligt 25 § första stycket eller, beträffande här avsedda skogar i Hallands län, 25 § andra stycket nya lagen.

6) Genom den nya lagen förringas ej giltigheten av utsyning eller utstämpling, som före dess ikraftträdande verkställts genom skogsvårdsstyrelses försorg eller godkänts av skogsvårdsstyrelse, eller av annat av skogsvårdsstyrelse jämlikt äldre lag lämnat tillstånd till avverkning eller till omläggning av skogsmark; dock skall utsyning eller utstämpling ej gälla, sedan fem år är flutit från utsyningen eller utstämplingen.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 26 § 2 mom. lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt.

Härigenom förordnas, att 26 § 2 mom. lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

26 §.

2 mom. Från skyldighet att erlægga jaktvårdsavgift äro befriade:

Konungen och medlemmar av det kungliga huset;
chefen för Konungens hovjägeristat i avseende å jakt som av honom på Konungens uppdrag utövas å kronans områden;

personal vid domänverket samt lärare och elever vid skogshögskolan och skogsläroverken i avseende å jakt som enligt gällande bestämmelser av dem i deras nämnda egenskap utövas å kronans områden;

svensk eller norsk lapp vid utövning av den rättighet att jaga, som enligt vad särskilt är stadgat må tillkomma honom i vissa delar av riket;

person, som är bofast i trakterna ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens län eller i den del av Jämtlands län, som Konungen bestämmer, vid jakt med snara;

person, tillhörande den bofasta kustbefolkningen, vid den jakt efter säl eller sjöfågel, som nämnda befolkning jämlikt 13 § må idka utan tillstånd; samt

person som enligt 27 § är skyldig utlösa jaktpass.

I övrigt — — — omförmälda djur.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1949.

I propositionen har gjorts följande sammanfattning av förslaget till skogsvårdslag.

Sammanfattning.

Förslaget till ny skogsvårdslag innebär följande viktigare nyheter jämfört med gällande lagstiftning.

Den allmänna skogsvårdslagens tillämpningsområde utvidgas att omfatta även de skogar, som för närvarande lyda under 1932 års lappmarkslag, samt vissa andra skogar, främst städernas skogar.

I fråga om de allmänna grunderna för skogsbruket uttalas, att skogsmark med därå växande skog bör skötas så, att tillfredsställande ekonomiskt utbyte vinnes och, såvitt möjligt, i huvudsak jämn avkastning erhålles.

Till skogsmark hänföres i stort sett all mark, som är lämplig för skogsproduktion och ej i väsentlig utsträckning nyttjas för annat ändamål. Detta innebär en utvidgning jämfört med den nu gällande skogsvårdslagen den 15 juni 1923.

Betydelsefulla nyheter förekomma i det avsnitt av förslaget, som upptager regler angående avverkning. Enligt 1923 års lag får yngre skog i regel ej avverkas annorlunda än genom ändamålsenlig gallring. Detta skydd föreslås nu utvidgat till att omfatta all utvecklingsbar skog. Skog skall anses såsom utvecklingsbar, så länge det under förutsättning av lämplig skötsel måste antagas bliva mera lönande att låta skogen kvarstå än att omedelbart avverka den. Beträffande skog, som icke är utvecklingsbar, föreskrives, att avverkning av sådan skog ej å någon fastighet må så företagas, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkomma. Sistnämnda bestämmelse har till syfte att bidra till att bereda en jämn arbetstillgång för dem, som äro sysselsatta inom skogsbruk och skogsindustri, samt en jämn tillgång å råvaror för skogsindustriernas behov.

Då avverkning skett eller planlagts i strid mot skogsvårdslagens bestämmelser, skall liksom för närvarande avverkningsförbud kunna meddelas. För att minska antalet fall, där detta medel måste tillgripas, föreslås emellertid, att skogsvårdsstyrelsen i regel, innan avverkningsförbud tillgripes, skall söka träffa överenskommelse med fastighetens ägare rörande avverkningen å fas-

tigheten. Avverkningsförbud skall enligt förslaget i allmänhet gälla för en tid av högst fem år med rätt för skogsvårdsstyrelsen att förlänga förbudet för ytterligare högst fem år.

Förslaget innehåller vidare föreskrifter om skyldighet att vidtaga åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd, vilka delvis sakna motsvarighet i 1923 års lag. Den viktigaste nyheten är, att ägare av skogsmark, varå skogstillståndet är uppenbarligen otillfredsställande, skall kunna åläggas vidtaga åtgärder för att förbättra skogstillståndet, även då bristerna i detta icke bero på underlåtenhet att sörja för återväxt efter avverkning eller inträffad skada. Denna skyldighet skall dock, såvida ej markägaren erhåller bidrag av allmänna medel, vara begränsad till en kostnad, motsvarande värdet av de träd, vilka böra fällas i samband med åtgärdernas vidtagande.

Frågor om åläggande att vidtaga åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd skola enligt förslaget prövas av skogsstyrelsen och ej, såsom enligt 1923 års lag är fallet, av domstol. Detsamma gäller vissa ärenden angående omläggning av skogsmark.

I förslaget ha införts bestämmelser om åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter. De innebära, att skogsägare skall vara skyldig att efter åläggande av skogsstyrelsen vidtaga åtgärder för att förebygga eller begränsa sådan skadegörelse. Till täckande av kostnaderna skall utgå bidrag av allmänna medel.

Vad slutligen angår ansvarsbestämmelserna innehåller förslaget bland annat den nyheten, att straff skall kunna ådömas vid avverkning i uppenbar strid mot skogsvårdslagens bestämmelser, även om avverkningen ej skett i strid mot avverkningsförbud eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av skogsvårdslagen. Enligt 1923 års lag har ansvar i dylikt fall kunnat ådömas endast då avverkningen skett å svårföryngrad skog eller skyddsskog.

Den nya skogsvårdslagen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1949, då giltighetstiden för 1932 års lappmarkslag utgår.

Förslaget till skogsvårdslag har föranlett en ändring av huvudsakligen formell natur i lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt.

Inledning.

Genom beslut den 5 juni 1942 uppdrog Kungl. Maj:t åt skogsstyrelsen att verkställa en allsidig utredning rörande skogsvårdslagstiftningen.

Med stöd av ett av Kungl. Maj:t i sagda beslut lämnat bemyndigande förordnade chefen för jordbruksdepartementet genom särskilda beslut den 14 och 15 september 1942 följande personer att såsom särskilda sakkunniga biträda skogsstyrelsen med ifrågavarande utredningsuppgifter, nämligen hovrättsrådet G. H. Bogren, dåvarande statssekreteraren, numera ledamoten av riksdagens första kammare B. Näsgård, ledamöterna av samma kammare lantbrukaren O. L. Tjällgren, friherre C. S. Beck-Friis, hemmansägaren P. J. Näslund och redaktören H. Sten, ledamoten av riksdagens andra kammare

greve T. G. A. von Seth, professorn C. H. Petterson, länsjägmästaren C. G. Chöler, skogschefen G. I. Ekman och jägmästaren A. Jansson.

Genom beslut den 25 september 1942 förordnade Kungl. Maj:t byråchefen i skogsstyrelsen, jägmästaren F. Johansson att såsom särskild sakkunnig biträda skogsstyrelsen vid verkställandet av utredningen.

Den 18 oktober 1943 förordnade chefen för jordbruksdepartementet med stöd av förenämnda bemyndigande dåvarande tillförordnade statssekreteraren, numera landshövdingen B. A. Fallenius att såsom särskild sakkunnig biträda skogsstyrelsen med ifrågavarande utredningsuppgifter.

Skogsstyrelsen har den 27 maj 1946 avgivit betänkande med förslag till skogsvårdslag m. m. (SOU 1946: 41).

Särskilda yttranden beträffande vissa punkter i förslaget ha avgivits *dels* av herrar friherre Beck-Friis, Bogren, Chöler, Ekman, Näslund, Petterson och greve von Seth gemensamt och *dels* av herr Bogren.

Över betänkandet ha efter remiss yttranden avgivits av kammarkollegium, kommerskollegium, lantmäteristyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, egnahemsstyrelsen, kanslern för rikets universitet, samtliga länsstyrelser med undantag av länsstyrelsen i Norrbottens län, samtliga skogsvårdsstyrelser och hushållningssällskaps förvaltningsutskott, flertalet städer, norrlandskommittén, statens skogsforskningsinstitut, skogshögskolans lärarråd, skogssällskapet, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges skogsägareförbund, Riksförbundet landsbygdens folk, Skogsindustriernas samarbetsutskott, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Norrlands skogsvårdsförbund, länsjägmästareföreningen och Sveriges länsstogvaktareförbund.

I skrivelse den 21 januari 1947 hemställde skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län hos Kungl. Maj:t om utfärdande av provisoriska bestämmelser till förebyggande av överavverkning i Västerbottens och Norrbottens läns kustland.

Gällande bestämmelser.

I detta avseende må hänvisas till propositionen s. 19—33.

Huvuddragen av skogsstyrelsens förslag.

Beträffande skogsstyrelsens förslag hänvisas till propositionen s. 33—44.

Framställningen från skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län.

Härutinnan må hänvisning ske till propositionen s. 44—46.

Huvudlinjerna för en ny skogsvårdslagstiftning.

Allmänna synpunkter rörande behovet av en ny skogsvårdslag och utformningen av denna.

I detta hänseende må beträffande skogsstyrelsens förslag hänvisas till skogsstyrelsens betänkande s. 66—74 och i fråga om yttrandena till s. 47—53 i propositionen.

Departementschefen.

»Vikten av en god skogsvård framstår i dagens läge måhända klarare än någonsin tidigare. Med hänsyn till den stora betydelse, som skogsbruket och de träförädlande industrierna ha både för näringslivet inom landet och för möjligheterna till handelsutbyte med andra länder, är det i högsta grad angeläget, att skogarnas produktionsförmåga utnyttjas effektivt, så att förutsättningar skapas för ett uppehållande och, såvitt möjligt, en utvidgning av landets skogsbruk och därmed också av de industrier, vilka äro beroende av skogen för sin råvaruförsörjning.

Under senare tid och särskilt efter ikraftträdandet av 1923 års skogsvårdslag ha otvivelaktigt avsevärda framsteg gjorts på skogsvårdens område. Insikten hos skogsägarna om betydelsen av skogens rätta skötsel har efterhand ökat, och bland skogsägarna finnes nu också ett livligt intresse för skogsvården och en utbredd förståelse för vikten av att skogsproduktionen bedrivs planmässigt och på lång sikt.

Det vore emellertid oriktigt att beteckna de nu föreliggande förhållandena på skogsproduktionens område som fullt tillfredsställande ur skogsvårdssynpunkt. Betydande arealer, vilka med fördel skulle kunna användas till skogsproduktion, ligga helt eller till största delen outnyttjade. Skötseln av den befintliga skogen lämnar även mångenstädes åtskilligt övrigt att önska. Ofta är bestockningen i de växande skogsbestånden så otillfredsställande såväl kvantitativt som kvalitativt, att avkastningen blir betydligt nedsatt. Genom en alltför tidig slutavverkning av den utvecklingsdugliga skogen förhindras även i många fall ett fullständigt utnyttjande av markens produktionsförmåga. De åtgärder, som vidtagits för tryggande av återväxten efter avverkning, ha vidare ej sällan visat sig vara otillräckliga. En väsentlig höjning av virkesavkastningen kan med hänsyn till nu berörda förhållanden säkerligen uppnås genom en förbättrad skogsskötsel.

Erfarenheten har visat, att bestämmelserna i gällande skogsvårdslag icke erbjuda tillräckliga garantier för att man i önskvärd utsträckning eller med erforderlig snabbhet skall kunna komma tillrätta med nu antydda och andra missförhållanden på skogsvårdens område. Jag finner det därför påkallat, att frågan om utformningen av skogsvårdslagstiftningen nu i sin helhet omprövas.

Det förslag till ny skogsvårdslag, som skogsstyrelsen framlagt, utgör ett försök att med ledning av de erfarenheter, som vunnits vid tillämpningen av

1923 års skogsvårdslag, och de prognoser, som kunna ställas rörande den framtida utvecklingen, utforma lagstiftningen på ifrågavarande område så, att den kommer att bliva ett mera tjänstdugligt instrument i det skogsvårdande arbetet än de nu gällande bestämmelserna. Förslaget har i sina huvuddrag helt eller huvudsakligen tillstyrkts eller lämnats utan erinran i flertalet av de avgivna yttrandena. Även jag finner förslaget lämpat att efter vissa jämkningar läggas till grund för ny lagstiftning i ämnet.

Såsom skogsstyrelsen själv betonat och ytterligare understrukits i åtskilliga yttranden föreligga vid sidan av de frågor, som behandlats i skogsstyrelsens förslag till ny skogsvårdslag, även åtskilliga andra problem, vilkas lösande är av betydelse för att de skogsvårdande åtgärderna skola giva bästa möjliga resultat. Framför allt gäller detta frågan om skogsbete. Enligt min uppfattning bör en revision av gällande ägofredslagstiftning komma till stånd i syfte bland annat att öka möjligheterna att förhindra skadegörelse å skogen genom betande husdjur. Jag har därför för avsikt att hos Kungl. Maj:t begära bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att utreda denna fråga.

Vad angår de principer, på vilka en ny allmän skogsvårdslag bör bygga, må först framhållas, att resultatet av skogsvårdsarbetet alltid ytterst måste bliva beroende på de enskilda skogsägarnas insatser. Man måste därför framför allt söka tillvarata det stora intresse för hithörande frågor, som redan nu finnes hos skogsägarna, och i den mån så behövs söka sprida ökade insikter rörande de krav, som böra uppställas ur skogsvårdande synpunkter.

För att det skall bliva möjligt att bevara och öka skogsägarnas intresse för skogsvården är det emellertid nödvändigt, att deras handlingsfrihet ej kringskäres, såvida det ej är fråga om en åtgärd eller en underlåtenhet, som mera påtagligt står i strid med en god skogsvårds krav. Skogsvårdslagen bör därför ej syfta till någon i detalj gående reglering av det sätt, på vilket varje särskild skogsägare skall sköta sin skog, utan lagens uppgift bör i främsta rummet vara att angiva de allmänna grunder, enligt vilka skogsvården bör bedrivas, samt att giva möjligheter till ingripanden, då dessa grunder åsidosättas eller fara föreligger för att så skall ske.

Enligt skogsstyrelsens förslag skulle tillämplighetsområdet för den nya skogsvårdslagen utvidgas betydligt i förhållande till vad som gäller enligt 1923 års lag. Den viktigaste ändringen är, att den nya lagen föreslås skola gälla även de skogar, där skogsvården hittills reglerats av den särskilda s. k. lappmarkslagen. Lämpligheten av en dylik utvidgning blir givetvis i hög grad beroende av den utformning, som den nya lagen erhåller. Jag har därför för avsikt att återkomma till denna fråga ävensom till övriga av skogsstyrelsen föreslagna ändringar i lagens tillämplighetsområde, sedan jag angivit min uppfattning om vad som i stort sett bör gälla enligt den nya lagen. Emellertid vill jag redan här nämna, att det enligt min åsikt, därest den nya lagen utformas på sätt i det följande föreslås, ej bör möta något hinder att låta densamma gälla även lappmarksskogarna.»

Utskottet.

Med hänsyn till den alltmer ökade betydelse skogsbruket erhållit för vårt folkhushåll, icke minst beträffande våra möjligheter till handelsutbyte med utlandet, är det av största vikt, att skogarnas produktionsförmåga utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt. En förbättrad skogsvård är en nödvändig förutsättning för en höjning av avkastningen från skogen.

Under den tid 1923 års skogsvårdslag varit gällande har visserligen en avsevärd ökning av skogsproduktionen kommit till stånd. Men tillståndet i skogarna är likväl i de allra flesta fall ingalunda fullt tillfredsställande. Sålunda finnas betydande arealer, som lämpa sig väl för skogsproduktion men som icke utnyttjas för något produktivt ändamål. Inom stora områden — särskilt i landets nordligare delar — är virkesförrådet i de växande skogsbestånden icke nöjaktigt varken i kvantitativt eller i kvalitativt hänseende, vilket leder till en betydligt nedsatt avkastning. Den utvecklingsbara skogen slutavverkas ofta för tidigt, vilket har till följd, att markens produktionsförmåga ej utnyttjas i full utsträckning. De återväxtåtgärder, som vidtagits efter avverkning, ha mångenstädes varit otillräckliga. Av vad nu anförts framgår, att en väsentlig ökning av virkesavkastningen skulle kunna åstadkommas genom en förbättrad skogsskötsel.

I de motioner, vari yrkats avslag på propositionen, har bl. a. gjorts gällande, att bristerna inom skogsvården icke skulle bero på brister i skogsvårdslagen utan i stället ha sin grund i otillräcklig personal för övervakande av lagens efterlevnad samt brist på penningmedel och arbetskraft för erforderliga förbättringsåtgärder. Utskottet, som icke vill förringa betydelsen av de i motionerna anförda omständigheterna, håller emellertid före, att man icke i önskvärd utsträckning eller med tillräcklig snabbhet kan nå fram till ett bättre skogstillstånd med mindre en viss skärpning av skogsvårdslagen genomföres. Även om ett stort antal skogsägare på frivillighetens väg vid skötseln av sin skog uppfylla betydligt strängare skogsvårdskrav än gällande lag uppställer, lärer det nämligen icke vara möjligt att mera allmänt undanröja missförhållandena inom skogsvården, om icke erforderligt stöd härför finnes i skogsvårdslagen. De föreslagna skärpningarna av lagen torde i stort sett icke komma att drabba de lojala skogsägarna.

Utskottet finner de huvudprinciper, efter vilka det framlagda förslaget till skogsvårdslag utformats, väl ägnade att ligga till grund för en ny lagstiftning rörande vården av de enskilda skogarna i riket.

Utskottet vill understryka departementschefens uttalande, att resultatet av skogsvårdsarbetet alltid ytterst måste bli beroende av de enskilda skogsägarnas insatser och att man därför framför allt måste söka tillvarata det stora intresse för hithörande frågor, som finnes hos skogsägarna. Utskottet hälsar med tillfredsställelse uttalandet i propositionen, att skogsägarnas handlingsfrihet ej bör kringskäras i alltför stor utsträckning och att skogsvårdslagen därför ej bör i detalj reglera skogsskötseln utan främst ange de allmänna grunder, enligt vilka skogsvården bör bedrivas, samt

giva möjligheter till ingripanden, då dessa grunder åsidosätts eller fara därför föreligger.

Den utvidgning av skogsvårdslagens tillämplighetsområde, som föreslagits, finner utskottet lämplig. Visserligen råda, särskilt med hänsyn till de klimatiska förhållandena, stora skiljaktigheter beträffande skogsskötselns bedrivande inom olika delar av landet, men på grund av lagreglernas utformning torde hinder ej föreligga att anpassa lagtillämpningen efter de förhållanden, som äro rådande inom olika trakter. Att samma lag gäller för alla enskilda skogar i riket innebär påtagliga fördelar både för den enskilde skogsägaren och för skogsvårdsmyndigheterna.

Utskottet vill slutligen framhålla, att skogsvårdsstyrelserna måste utrustas med tillräcklig personal och att erforderliga medel böra ställas till styrelsernas förfogande, därest en lag sådan som den föreslagna skall kunna medföra åsyftat resultat.

De allmänna riktlinjerna för skogsskötseln.

I denna del hänvisas beträffande skogsstyrelsens förslag till betänkandet s. 80—84 och beträffande yttrandena till propositionen s. 55—57.

Departementschefen.

»Utformningen av skogsvårdslagen måste ju ytterst bliva beroende på vad man vill uppställa som mål för skogsproduktionen. Bland annat med hänsyn härtill finner jag, i likhet med skogsstyrelsen, det lämpligt, att i skogsvårdslagen skola angivas de allmänna riktlinjer, som det allmänna anser böra följas inom skogsvården. Även om dessa riktlinjer endast få karaktären av allmänt hållna uttalanden beträffande principerna för skötseln av skogsmark och växande skog, synas de nämligen bland annat kunna bliva av betydelse såsom en principdeklaration från samhällets sida och såsom ett underlag för tolkningen av andra bestämmelser i lagen, vilka äro av tvingande natur. I stort sett kan jag även ansluta mig till vad skogsstyrelsen anført rörande ifrågavarande allmänna riktlinjer. Det synes mig sålunda klart, att de ekonomiska synpunkterna måste vara grundläggande vid bedömande av skogsvårdens problem. Strävandena på detta område böra i enlighet härmed främst gå ut på att avkastningsförmågan hos den mark, som användes eller bör användas för skogsproduktion, skall utnyttjas på ett ur ekonomisk synpunkt ändamålsenligt sätt. Skogsbruket bör med andra ord bedrivas som ett ekonomiskt företag, inriktat på att uppnå en tillfredsställande lönsamhet. Detta innebär ej nödvändigtvis detsamma som att skogsbruket skall bedrivas efter rent biologiska synpunkter, d. v. s. att såsom mål uppställas största möjliga tillväxtvolym. Skogens värde är ju ytterst betingat av att de produkter, som erhållas från densamma, kunna ekonomiskt nyttiggöras, och det synes då ligga i sakens natur, att skogsskötseln i främsta rummet bör bedrivas på det sätt, som ur ekonomisk synpunkt ter sig som mest förmån-

ligt. Att skogsskötseln upplägges och bedrivs efter ekonomiska linjer måste ju för övrigt vara en förutsättning för att skogsindustrin även i fortsättningen skall kunna hävda sig i konkurrensen på världsmarknaden. Det ligger emellertid i sakens natur, att de biologiska och ekonomiska synpunkterna på skogsvården i stor utsträckning sammanfalla och att sålunda det ur ekonomisk synpunkt mest tillfredsställande resultatet ofta ernås genom att skogen skötes på ett sådant sätt, att största möjliga tillväxt erhålles. Det synes under sådana förhållanden knappast kunna sägas föreligga någon allvarligare intressekonflikt mellan de båda synpunkterna.

Ett hävdande av de ekonomiska synpunkternas betydelse giver självfallet ej i varje särskilt fall utan vidare något entydigt svar på frågan, hur skogsbruket bör bedrivas eller huruvida en viss åtgärd står i överensstämmelse med vad som ur det allmännas synpunkt bör anses såsom en tillfredsställande skogsvård. Bedömningen av vad som rent ekonomiskt sett är mest ändamålsenligt måste till en början alltid bliva förenad med en viss grad av osäkerhet. Framhållas må emellertid, att man vid en dylik ekonomisk bedömning i regel bör söka se förhållandena på lång sikt. Hänsyn måste nämligen tagas till skogsbrukets särdrag såsom ekonomiskt företag, framför allt de långa produktionstiderna. Tillfälliga prissförhållanden böra därför ej tillmätas alltför stor betydelse, utan man bör i stället huvudsakligen bygga på de förhållanden, som kunna förväntas komma att råda på något längre sikt.

Vid sidan av de ekonomiska synpunkterna måste vidare vid utformningen av ett program för skogsvården utrymme lämnas för hänsynstagande även till andra faktorer. I viss utsträckning måste ju alltid beaktas sådana speciella förhållanden, som kunna föreligga för den enskilde skogsägaren och göra att ett visst handlingssätt framstår som välmotiverat även om det ej överensstämmer med vad som enligt ett rent ekonomiskt betraktelsesätt skulle vara mest förmånligt. Med hänsyn härtill och till angelägenheten av att skogsägarnas handlingsfrihet ej skall inskränkas alltför mycket bör en ganska vid marginal lämnas för den enskilde skogsägarens eget bedömande av vad han finner ändamålsenligt. Detta synes emellertid kunna ske därigenom att såsom riktlinje för skogsbruket uppställes icke att det ekonomiska resultatet skall bliva det bästa tänkbara utan att ett tillfredsställande ekonomiskt resultat bör eftersträvas. Den marginal, som härigenom lämnas, synes möjliggöra ett skäligt hänsynstagande till sådana med den enskilde skogsägarens intressen sammanhängande förhållanden som nyss berörts.

Vid uppdragandet av de allmänna riktlinjerna för skogsvården bör slutligen vid sidan av de rent ekonomiska synpunkterna och önskemålet om handlingsfrihet för de enskilda skogsägarna även uppmärksammas den betydelse skogen har ur vissa andra synpunkter. Såsom längre fram skall beröras måste exempelvis i vissa trakter beaktas skogens värde till förhindrande av sand- och jordflykt eller av sänkning av odlingsgränsen. Framför allt måste emellertid i detta sammanhang hänsyn tagas till skogens värde såsom sysselsättningsobjekt för befolkningen i skogsbygderna. Det framstår med hänsyn till sistnämnda förhållande som ett beaktansvärt socialt önskemål, att skogs-

produktionen bedrives så, att arbetstillfällena bliva såvitt möjligt nagorlunda jämnt fördelade över längre perioder. En relativt jämn fördelning av skogsuttagen måste för övrigt på längre sikt framstå som angelägen även ur skogsindustriens synpunkt. I den mån så kan ske utan att de synpunkter, som böra vara grundläggande vid målsättningen för skogsbruket, trädas för när i nämnvärd grad, bör man därför enligt min uppfattning vid utformningen av skogsvårdslagstiftningen även söka tillgodose nu berörda önskemål. Även här gäller för övrigt att ett rimligt hänsynstagande till sistberörda önskemål knappast behöver innebära, att någon motsatsställning uppkommer mellan dessa och de grundläggande ekonomiska synpunkterna.

Därest ett allmänt skogsvårdsprogram uppställles av det innehåll som nu angivits, bör detta självfallet ej anses innebära, att endast de nu berörda faktorerna skulle förtjäna beaktande i det enskilda fallet. Det allmänna skogsvårdsprogrammet är ju ej heller, såsom redan framhållits, avsett att utgöra någon för skogsägarna bindande regel. I vilken utsträckning de enskilda skogsägarna skola vara skyldiga att i sitt handlande söka förverkliga det mål, som uppställts i det allmänna programmet, är en annan fråga, som kommer att behandlas i det följande. Den i vissa yttranden framställda anmärkningen, att ett dylikt allmänt skogsvårdsprogram ej skulle giva erforderligt utrymme för beaktande av speciella intressen vid sidan av de däri särskilt behandlade, synes därför icke förtjäna avseende.

Det har ifrågasatts att i skogsvårdslagen — vid sidan av bestämmelser, som begränsa skogsägares rätt att avverka skog å sin fastighet — även skulle intagas en föreskrift om skyldighet för skogsägare att avverka överårig skog. En dylik bestämmelse skulle emellertid med all säkerhet i praktiken få mycket ringa betydelse. Vad som hittills visat sig behöfligt har ju — bortsett från undantagsfall — varit icke bestämmelser om skyldighet att avverka överårig skog utan bestämmelser, som hindra skogsägarna att avverka dylik skog i alltför snabb takt. Det är vidare att märka, att det i allmänhet torde vara ganska vanskligt att avgöra, huruvida en skogs kvarstående efter den tid, då den normalt bort slutavverkas, kan anses stå i strid mot de allmänna principer för skogsvården som nyss förordats. Så länge skogen ej är rötskadad, kan den nämligen ofta genom att inväxa i grövre dimensioner bliva användbar till högvärdiga specialsортiment, för vilka synnerligen höga priser kunna erhållas. Är skogen åter så överårig att den är skadad — och det är tydligen främst för dylika fall som en föreskrift av nyss angivet slag skulle kunna anses påkallad — kommer, i enlighet med vad jag i det följande kommer att föreslå, en viss avverkningskyldighet att kunna åläggas i de fall då skogens tillstånd är uppenbarligen otillfredsställande och avverkning bör ske för att ett nöjaktigt skogstillstånd skall kunna åstadkommas. Att härutöver stadga skyldighet att avverka överårig skog har jag av skäl som nu angivits icke funnit lämpligt.

Av det nu sagda torde även framgå, att något fog ej finnes för den i ett yttrande uttalade uppfattningen, att ett skogsvårdsprogram av det inne-

håll som nu angivits skulle förhindra jordbrukarna att under vissa perioder underlåta att göra uttag från sin skog och därigenom uppbygga en kapital-reserv, vilken kan användas vid speciella tillfällen.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen och skogsstyrelsen anser utskottet det vara av värde, att i skogsvårdslagen intages en bestämmelse, som anger de allmänna principer, enligt vilka skogsbruket ur samhällets synpunkt bör bedrivas. Även om en sådan bestämmelse måste vara allmänt avfattad och ej kan bliva av tvingande natur, blir den likväl av stor betydelse för tolkningen av åtskilliga andra stadganden i skogsvårdslagen. Utskottet ansluter sig till uppfattningen, att skogsbruket bör bedrivas efter i huvudsak ekonomiska principer. Vad som bör eftersträvas är i främsta rummet en ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande avkastning från den mark, som utnyttjas eller bör utnyttjas för skogsproduktion. En sådan inriktning av skogsbruket är bl. a. en nödvändig förutsättning för att vår skogsindustri, som i hög grad är baserad på export, skall kunna med framgång konkurrera på den utländska marknaden. I stor utsträckning sammanfaller emellertid ett efter ekonomiska principer drivet skogsbruk med en skogsskötsel efter biologiska grunder, eftersom det bästa ekonomiska resultatet ofta uppnås genom att största möjliga virkesmassa produceras. I vissa fall är emellertid värdetillväxten större än massatillväxten, och det är då av vikt, att en för tidig slutavverkning av skogen kan förhindras.

Vid avgörande av vad som ekonomiskt sett är mest ändamålsenligt bör man i regel söka se förhållandena på längre sikt. Detta sammanhänger framför allt med de långa produktionstiderna inom det svenska skogsbruket. Tillfälliga prisförhållanden böra i regel icke tillmätas för stor betydelse. Å andra sidan måste erforderlig hänsyn tagas till de enskilda skogsägarna och de speciella förhållanden, under vilka dessa bedriva sitt skogsbruk. Ett visst spelrum måste lämnas åt skogsägarnas handlingsfrihet, så att de ej bliva bundna i otillbörlig utsträckning. Lagen bör därför ej kräva, att bästa möjliga ekonomiska utbyte av skogsskötseln erhålles, utan man bör nöja sig med en fordran på ett tillfredsställande ekonomiskt resultat. Den formulering i § erhållit i detta avseende finner utskottet således lämplig.

Vid sidan av de ekonomiska principerna för skogsskötseln böra emellertid beaktas vissa andra förhållanden av i huvudsak social natur. Man får således ej bortse från skogens betydelse, då det gäller att bereda arbete åt befolkningen inom landets skogsbygder och att förse skogsindustrierna med råvaror. Det måste vara av stor vikt ur samhällets synpunkt att arbetstillfällena i skogen och tillgången på skogsprodukter bliva relativt jämnt fördelade på längre tidsperioder. Jämsides med kravet på att skogsbruket skall drivas efter ekonomiska principer bör därför i görligaste mån hänsyn tagas till nu berörda förhållanden. Härvidlag böra dock ej alltför stränga fordringar uppställas. Sålunda kan, särskilt på de mindre fastigheterna,

icke rimligen begäras, att regelbundna årliga uttag skola göras, utan skogsägaren bör ha möjlighet att med vissa års mellanrum på en gång företa något större avverkningar, där detta ställer sig mera fördelaktigt ur ekonomisk synpunkt. Behörig hänsyn måste också tagas till konjunkturer. Det i 1 § lagförslaget förekommande uttryckssättet »såvitt möjligt i hudsak jämn avkastning erhålles» synes, enligt utskottets mening, giva stöd för en tillämpning av lagrummet enligt de riktlinjer, vartill utskottet här ovan anslutit sig.

Utskottet vill slutligen understryka uttalandet av departementschefen, att ett skogsvårdsprogram av det innehåll 1 § i lagförslaget upptager icke kan utgöra hinder för jordbrukarna att under vissa perioder underlåta att göra uttag från sin skog och därigenom uppbygga en kapitalreserv, som kan användas vid speciella tillfällen.

Innebörden av begreppet skogsmark.

I fråga om skogsstyrelsens förslag i denna del hänvisas till s. 76—80 i betänkanudet och i fråga om yttrandena till s. 59—61 i propositionen.

Departementschefen.

»För de praktiska verkningarna av skogsvårdslagen är det tydligen av mycket stor betydelse vilken mark som skall anses såsom skogsmark och följaktligen falla in under lagen. Vad skogsstyrelsen föreslagit i fråga om innebörden av begreppet skogsmark, nämligen att såsom skogsmark skall räknas mark, som kan anses lämplig för skogsproduktion och ej i väsentlig utsträckning utnyttjas för annat ändamål, innebär en avsevärd utvidgning av begreppet skogsmark, sådant detta i allmänhet torde ha tolkats vid tillämpningen av 1923 års lag. Bland annat skulle enligt skogsstyrelsens förslag all kalmark bliva att räkna såsom skogsmark, så snart marken är lämplig för skogsproduktion. Utvidgningen blir av stor praktisk betydelse, därest man, på sätt skogsstyrelsen föreslagit och jämväl jag anser påkallat, i viss utsträckning föreskriver skyldighet för markägare att vidtaga åtgärder för att förbättra skogstillgången å skogsmark med otillfredsställande skogstillstånd.

Vad angår frågan, vilken mark som bör räknas såsom skogsmark, vill jag först framhålla, att det principiellt synes mig befogat, att samhället uppställer det kravet på de enskilda markägarna, att den produktionsfaktor, som den av dem ägda marken utgör, användes på ett ur det allmännas synpunkt rimligt sätt och sålunda bidrager till den allmänna välförhållanden. Liksom man i fråga om jordbruksjorden genom en vanhävdslagstiftning söker skapa garantier för att jorden skall användas på ett tillfredsställande sätt, bör man enligt min uppfattning även kunna uppställa det principiella kravet, att mark, som är lämpad för skogsproduktion och ej användes eller bör användas på annat ur samhällets synpunkt godtagbart sätt, skall utnyttjas för skogsproduktion. Jag anser därför i likhet med skogsstyrelsen en ut-

vidgning av det hittillsvarande skogsmarksbegreppet motiverad. Bland annat med hänsyn härtill synes det, trots de svårigheter det erbjuder att finna en fullt tillfredsställande definition å sagda begrepp, nödvändigt att man i skogsvårdslagen söker angiva den norm, efter vilken gränsdragningen mellan skogsmark och annan mark skall göras. Det förslag, som skogsstyrelsen framlagt i detta hänseende, är emellertid enligt min uppfattning ej fullt tillfredsställande, då skogsmarksbegreppet däri givits en ur olika synpunkter alltför vidsträckt innebörd. Vissa jämkningar torde därför böra vidtagas i förslaget.

En förutsättning för att mark skall räknas som skogsmark bör tydligen vara, att marken är lämplig för skogsproduktion. Huruvida så är fallet eller ej, kan väl stundom vara i någon mån tveksamt. I allmänhet torde bedömningen därav emellertid ej komma att erbjuda några större svårigheter. Mark, varå redan finnes skog av någorlunda tillfredsställande täthet och beskaffenhet, torde, såsom skogsstyrelsen framhållit, alltid kunna anses tjänlig för skogsbörd. Förekomsten av ett glest skogsbestånd kan däremot, där est marken helt eller i det närmaste saknar produktionsförmåga, i och för sig tydligen icke föranleda till att marken är att betrakta som skogsmark.

Vid bedömningen av marks lämplighet för skogsproduktion bör, såsom skogsstyrelsen berört, hänsyn tagas ej blott till markens nuvarande skick utan även till den höjning av dess produktionsförmåga, som kan ernås genom förbättringsåtgärder av olika slag, främst dikning av marken. Givetvis bör emellertid då även beaktas kostnaden för dessa förbättringsåtgärder. Det bör sålunda övervägas, huruvida de kostnader, som skulle behöva nedläggas för att få en tillfredsställande skogsproduktion å marken, på lång sikt kunna tänkas bli täckta genom avkastningen av skogen. Vid en dylik bedömning torde man böra bortse från huruvida den enskilde skogsägaren kan få någon del av kostnaden täckt genom bidrag av statsmedel. Särskilt i fråga om sådana kostnader, som äro att betrakta som en engångskostnad för att få igång produktionen, bör emellertid även beaktas, att det nyss angivna lönsamhetskravet ej får anses innebära, att kostnaderna nödvändigtvis skola täckas genom den avkastning som erhålles av den första generationen skog. Dylika kostnader böra i stället betraktas som en kapitalplacering, vilken kan bli räntabel först på lång sikt.

Vid bedömningen av lämpligheten att uppehålla eller få till stånd skogsproduktion å viss mark torde i allmänhet hänsyn böra tagas endast till sådana synpunkter, som sammanhånga med det ekonomiska utnyttjandet av just den ifrågavarande marken. På sätt berörts vid behandlingen av frågan om de allmänna riktlinjerna för skogsskötseln kan det dock under vissa omständigheter vara påkallat att anlägga ett vidare betraktelsesätt. Så kan det till exempel framstå som önskvärt, att skogsproduktion skall äga rum å viss mark med hänsyn till behovet av skog till skydd mot sand- eller jordflykt eller mot fjällgränsens nedträngande. Vid bedömningen av lämpligheten att använda mark för skogsproduktion bör därför hänsyn tagas även till den

betydelse förekomsten av skog å den ifrågavarande marken har till skydd för närliggande marker.

Vad nu sagts angående innebörden av en fordran på att mark skall anses lämplig för skogsproduktion överensstämmer i huvudsak med den uppfattning, åt vilken skogsstyrelsen givit uttryck i sitt betänkande.

Vid avgörandet av om viss mark skall anses hänförlig till skogsmark eller ej måste emellertid uppenbarligen hänsyn tagas ej blott till markens lämplighet i och för sig till skogsproduktion utan även till frågan huruvida marken faktiskt användes eller bör användas på annat sätt. Beträffande mark, som helt eller i väsentlig utsträckning utnyttjas för annat ändamål, förhåller det sig, bortsett från undantagsfall, otvivelaktigt så, att det faktiska användningssättet även är det, som ur samhällets synpunkt är det lämpligaste, eller att detsamma i vart fall måste anses godtagbart ur det allmännas synpunkt. Bedömningen av vad som skall anses som en ur det allmännas synpunkt lämplig användning av en viss areal kan vidare ej ske enbart efter rent ekonomiska synpunkter. På sätt skogsstyrelsen själv framhållit måste härvid hänsyn tagas även till sociala och ideella intressen, exempelvis behovet av mark för tillgodoseende av vissa fritidsintressen. Utan att därmed ansluta mig till den av skogsstyrelsen uttalade uppfattningen att en ägare i princip bör ha rätt att själv bestämma, för vilket ändamål han vill betjäna sig av sin mark — vilken uppfattning ej heller överensstämmer med den, som ligger till grund för nu gällande vanhävdslagstiftning — anser jag, att det ur det allmännas synpunkt ej är av behovet påkallat att beträffande mark, som faktiskt i väsentlig utsträckning användes för annat ändamål än skogsproduktion, ingå i prövning av, huruvida det skulle vara lämpligare att använda marken för skogsproduktion, och söka genomdriva ett sådant användnings-sätt.

Till skogsmark torde därför ej böra hänföras sådan mark, som visserligen är lämplig för skogsproduktion men faktiskt i väsentlig utsträckning användes för annat ändamål.

Vad slutligen angår sådan mark, som är lämplig till skogsproduktion och ej i väsentlig utsträckning användes för annat ändamål, skulle enligt skogsstyrelsens förslag all sådan mark hänföras till skogsmark. En dylik bestämning synes dock, såsom redan antytts, ägnad att giva begreppet skogsmark en alltför vidsträckt innebörd. Enligt densamma skulle nämligen bland annat till skogsmark hänföras all för skogsproduktion lämplig mark, som för närvarande är i huvudsak outnyttjad, även om marken kan med större fördel rent ekonomiskt sett användas på annat sätt, exempelvis till åker eller betesmark. Att på dylikt sätt giva skogsvårdssynpunkterna företräde framför andra synpunkter, även där de senare ekonomiskt sett väga tyngre, är emellertid enligt min uppfattning icke lämpligt. Förutom till de rent ekonomiska synpunkterna torde vidare hänsyn böra tagas även till vissa sociala och ideella intressen. Ur fornminnes-, hembygdsvårds-, naturskydds- eller turistsynpunkt kan det sålunda vara motiverat, att mark, som i och för sig är lämpad för skogsproduktion, får ligga helt eller i huvudsak oanvänd. Å vissa ljunghmarker

och andra marker skulle exempelvis en skogsodling kunna otillbörligen inkräkta på landskapets skönhet.

Med hänsyn till det anförda bör enligt min uppfattning från begreppet skogsmark undantagas även sådan mark som, ehuru i och för sig tjänlig för skogsbörd, dock är mera ägnad att användas för annat ändamål eller på grund av särskilda förhållanden ej bör tagas i anspråk för skogsproduktion.

Med anledning av vad i några yttranden anförts angående gränsdragningen mellan skogsmark och betesmark må till slut påpekas, att av vad tidigare sagts om att såsom skogsmark ej bör räknas mark, som i väsentlig utsträckning utnyttjas för annat ändamål, följer, att mark, som i väsentlig utsträckning utnyttjas för betesändamål, bör falla utanför skogsvårdslagens bestämmelser, medan däremot mark, som endast mera oregelbundet eller i mindre utsträckning användes till bete, bör hänföras till skogsmark, förutsatt givetvis att marken i övrigt motsvarar fordringarna på skogsmark. Att i lagen närmare än nu skett angiva, hur ifrågavarande gränsdragning bör ske, synes icke möjligt.»

Utskottet.

Utskottet delar uppfattningen, att i lagen bör fastslås, vilken mark som skall anses såsom skogsmark och därför falla under lagen. En utvidgning av begreppet skogsmark enligt den tolkning detta erhållit vid tillämpningen av 1923 års skogsvårdslag är enligt utskottets mening av stor betydelse för att en ökad skogsproduktion skall kunna uppnås. Samhället bör i allmänhet kunna kräva av de enskilda markägarna, att mark, som är lämplig för skogsproduktion och ej i väsentlig utsträckning användes för annat ändamål, blir utnyttjad för skogsbörd.

I fråga om innebörden av kravet på att mark skall anses lämplig för skogsproduktion biträder utskottet vad departementschefen därutinnan anført. Utskottet kan också instämma i departementschefens uttalanden om lämpligheten att från begreppet skogsmark undantaga mark, som faktiskt i väsentlig utsträckning användes för annat ändamål än skogsproduktion.

Mark, som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad, skall, även om den är lämplig för skogsbörd, enligt förslaget icke räknas såsom skogsmark, därest den är mera ägnad att användas till annat än skogsproduktion eller på grund av särskilda förhållanden ej bör tagas i anspråk härför. Utskottet, som i princip godkänner förslaget i denna del, vill dock framhålla, att en viss försiktighet bör iakttagas, då det gäller att fastslå, huruvida mark av dylika skäl bör undantagas från begreppet skogsmark. Om intet tyder på att markägaren kommer att utnyttja marken för ett ur ekonomisk synpunkt mera värdefullt ändamål än skogsproduktion och behov ej heller föreligger för fastigheten att marken utnyttjas på sådant sätt, bör marken endast i undantagsfall anses mera ägnad att användas till annat än skogsproduktion. Ur samhällets synpunkt är det angeläget att mark, som är lämplig för skogsproduktion, ej ligger outnyttjad. I de fall då för skogspro-

duktion lämplig mark, som ligger outnyttjad, med hänsyn till vissa sociala och ideella intressen ej skall tagas i anspråk för skogsbörd, måste dessa intressen vara av en icke alltför ringa storleksordning. Det bör därför t. ex. vara fråga om en mera särpräglad landskapsbild, därest kravet på bibehållandet av denna i oförändrat skick skall väga tyngre än intresset av att marken utnyttjas för produktivt ändamål.

Avverkning av skog.

Beträffande skogsstyrelsens förslag i denna del hänvisas till s. 90—158 i betänkandet och beträffande yttrandena till s. 64—85 i propositionen.

Departementschefen.

»Samhällets verksamhet för att leda utvecklingen på skogsvårdens område i den riktning, som enligt det förut anförda är önskvärd ur det allmännas synpunkt, torde liksom hittills i främsta rummet böra bestå i upplysnings- och rådgivningsverksamhet. De insatser, som skogsvårdsstyrelserna här gjort, ha visat sig vara av det största värde, och ett förtroendefullt samarbete mellan skogsvårdsstyrelserna och skogsägarna, därvid de senare bland annat erhålla de anvisningar och råd varav de kunna vara i behov, bör även i fortsättningen utgöra det viktigaste medlet för att främja skogsvården.

Ännu har man emellertid ej kommit därhän, att det kan tänkas vara möjligt att i det skogsvårdande arbetet uteslutande bygga på skogsägarnas skogsvårdsintresse och insikter om skogsvårdens krav. I viss utsträckning måste därför, om en utveckling i önskvärd riktning skall kunna tryggas, restriktioner göras i skogsägarnas frihet att genom avverkning disponera över befintliga skogstillgångar ävensom skyldighet stadgas för skogsägarna att vidtaga åtgärder i skogsvårdande syfte.

En av de allvarligaste bristerna i den svenska skogsvården torde, såsom redan berörts, vara den i stor utsträckning förekommande förtidiga avverkningen av skog, som ännu är i full växtkraft. Frågan om ett sådant skydd åt denna skog, att dess tillväxtförmåga kan utnyttjas på ett tillfredsställande sätt, måste därför träda i förgrunden vid utformandet av en ny skogsvårdsplan.

I 1923 års lag har skyddet för den växande skogen anknutits till begreppet yngre skog och givits den formen, att avverkning av yngre skog i regel ej må ske annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring. Begreppet yngre skog, vilket språkligt sett hänför sig till skogens ålder men enligt motiven till 1923 års lag jämväl skall giva utrymme åt de ekonomiska synpunkterna, har i praktiken fått en ganska växlande tillämpning, beroende på om huvudvikten lagts vid skogens ekonomiska utvecklingsmöjligheter eller om skogens ålder ansetts avgörande. Det har emellertid visat sig, att yngre-skogsbegreppet på många håll — särskilt där skogens ålder tillmättes avgö-

rande betydelse — icke lämnar ett tillräckligt skydd för den växande skogen med påföljd dels att skogen slutavverkas, innan den kunnat lämna en skälig värdeavkastning, och dels att virkesförrådet ej hinner uppnå den storlek, som erfordras för att virkesavkastningen från skogen skall bliva av nöjaktig omfattning.

En höjning av skyddsgränsen för den växande skogen är därför i hög grad påkallad och utgör måhända den viktigaste av de åtgärder, som böra vidtagas för att få till stånd en effektiv skogsvård och trygga ett tillfredsställande utnyttjande av produktionsförmågan å landets skogsmarker.

Vad angår det sätt, på vilket en dylik höjning av skyddsgränsen bör ske, synes det naturligt att anknyta till de allmänna riktlinjer för skogsskötseln, som angivits i det föregående, och att sålunda bestämma gränsen så, att skydd lämnas så länge det ur ekonomiska synpunkter måste anses förmånligare att låta skogen tillväxa och befrämja denna tillväxt genom ändamålsenliga gallringar än att slutavverka densamma. Jag har följaktligen i sak intet att erinra mot vad skogsstyrelsen föreslagit angående höjningen av skyddsgränsen för den växtliga skogen. Såsom beteckning för den skog, vilken faller under den angivna gränsen, synes det av skogsstyrelsen föreslagna uttrycket utvecklingsbar skog lämpligt.

Det nu sagda innebär att gränsdragningen kommer att ske efter ekonomiska grunder. Såsom betonats redan på tal om de allmänna riktlinjerna innebär tillämpandet av en dylik princip i realiteten ej något åsidosättande av de biologiska synpunkterna, eftersom ju skogens ekonomiska utvecklingsmöjligheter ytterst äro beroende på biologiska faktorer, nämligen skogens tillväxtförmåga. Avgörande för bestämmandet av skyddsgränsen blir emellertid icke, i vilken mån skogen har möjlighet att växa till, utan i stället hur den värdeökning, som kan erhållas genom tillväxt, ställer sig i förhållande till den avkastning, som kan erhållas, därest skogskapitalet realiseras och placeras på annat sätt.

En gränsdragning enligt den princip, som nu angivits, kan visserligen väntas komma att erbjuda vissa svårigheter. Det synes dock ej finnas anledning befara, att densamma skall erbjuda större svårigheter än de som förelegat, då det gällt att enligt gällande lag göra en gränsdragning mellan yngre och äldre skog. Snarare torde man ha anledning förvänta, att förhållandet skall visa sig vara det motsatta, eftersom man vid en tillämpning av den nu förordade principen ej behöver företaga en sådan sammanjämkning mellan ekonomiska synpunkter och ett hänsynstagande enbart till skogens ålder, som förutsattes i 1923 års lag och som torde vara en av anledningarna till att begreppet yngre skog i tillämpningen fått en tämligen varierande innebörd.

I fråga om de synpunkter, som böra anläggas på ifrågavarande ekonomiska bedömning, kan i stort sett hänvisas till vad tidigare anförts angående de allmänna riktlinjerna för skogsskötseln. Man torde sålunda även vid en bedömning av ifrågavarande slag åtminstone i huvudsak böra bortse från tillfälliga konjunkturförhållanden. Genom utfärdande av allmänna anvisningar från skogsstyrelsen och genom den tillsyn, som denna skall utöva över skogs-

vårdsstyrelsernas verksamhet, bör det vara möjligt att lämna skogsvårdsstyrelserna erforderlig vägledning för bedömningen av här uppkommande frågor. De produktionsundersökningar, som bedrivs vid statens skogsforskningsinstitut, torde vidare komma att giva ett värdefullt material för avgörandet av dessa frågor. Beträffande den räntefot, med vilken man bör räkna i nu ifrågavarande fall, och de ekonomiska kalkylerna i övrigt vill jag anmärka, att det enligt min mening ej bör komma i fråga att Kungl. Maj:t skulle meddela bestämmelser härom. Däremot bör hinder ej föreligga för skogsstyrelsen att bland sina anvisningar till skogsvårdsstyrelserna även upptaga anvisningar i dessa frågor.

I fråga om avgränsningen av den utvecklingsbara skogen må slutligen framhållas, att det bland annat med hänsyn till de osäkerhetsmoment, som ju äro ofrånkomliga vid en mera långsiktig bedömning av ifrågavarande slag, synes rimligt att det särskilda skyddet och de inskränkningar i den enskilde skogsägarens dispositionsrätt, som detta innebär, begränsas till sådana fall, där bedömningen mera påtagligt talar för att skogen skall kvarstå.

Det skydd, som bör lämnas den utvecklingsbara skogen, bör, såsom skogsstyrelsen föreslagit, bestå däri, att avverkning av sådan skog ej utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd må ske annorledes än genom gallring, som är ändamålsenlig för skogens utveckling. Detta bör gälla även vid avverkning för husbehov. Någon motsvarighet till den i 1923 års lag medgivna rätten att för husbehov avverka yngre skog även annorledes än genom rationell gallring synes sålunda ej böra finnas. Självklart är emellertid, att vid prövning av eventuellt uppkommande tillståndsfrågor bör beaktas, i vad mån virket är avsett för fastighetens husbehov. Rörande de synpunkter, som böra anläggas på frågor om dylika tillstånd, kan jag även i övrigt ansluta mig till vad skogsstyrelsen anfört. Härjämte må framhållas, att prövningen givetvis bör kunna göras mildare, ju närmare skogen ligger den gräns, där den ej längre är att anse som utvecklingsbar.

Vad angår skyddet för den icke utvecklingsbara skogen, synes det mig uppenbart — och annat har ej heller från något håll ifrågasatts — att här även i fortsättningen böra finnas bestämmelser av i huvudsak samma innehåll som de bestämmelser i 1923 års lag, vilka avse att förhindra sådan avverkning av äldre skog, som skulle försvåra skogens återväxt. Den relativt obetydliga skärpning i förhållande till gällande lag, som förslaget innebär, synes väl motiverad.

Vid sidan av de nu nämnda bestämmelserna, vilka helt eller i främsta rummet taga sikte på skogsvårdens krav, har skogsstyrelsen föreslagit vissa ytterligare inskränkningar i avverkningsrätten med hänsyn till önskemålet om en god hushållning med befintliga skogstillgångar. Bestämmelserna äro olika för olika grupper av fastigheter, beroende på om skogen är att anse såsom husbehovsskog, stödskog eller annan skog. Bestämmelserna rörande husbehovsskogen och stödskogen taga närmast sikte på att i fastighetsägarens

och blivande ägares intresse förhindra sådana avverkningar, som skulle medföra att virkesförrådet å fastigheten skulle sjunka under vad som behövs för att täcka fastighetens virkesbehov respektive för att trygga fastighetens bärkraft. Bestämmelserna om begränsning av avverkningsrätten å sådan skog, som ej är att hänföra till vare sig husbehovsskog eller stödskog (överlopps-skog), taga däremot främst sikte på det intresse den arbetande befolkningen i orten har av en jämn fördelning av tillgängligt arbete. Mot de av skogsstyrelsen sålunda föreslagna bestämmelserna har i ett flertal yttranden riktats en stark kritik. Ehuru de synpunkter, som legat till grund för förslagen, i och för sig äro beaktansvärda, finner jag denna kritik i vissa delar befogad. Den uppdelning av fastigheterna i olika kategorier, som enligt skogsstyrelsens förslag i ett mycket stort antal fall skulle behöva ske för att man skulle kunna avgöra, om en viss ifrågasatt avverkningsåtgärd vore tillåten eller ej, skulle i praktiken medföra utomordentligt stora besvärligheter. Bestämmelserna skulle vidare, särskilt i vad de avse husbehovsskog och stödskog, skapa en osäkerhetskänsla hos de enskilda skogsägarna, vilken måste befaras komma att menligt inverka på deras intresse för skogsvården. Härtill kommer, att de föreslagna bestämmelserna i vissa avseenden synas gå längre än som i och för sig kan anses erforderligt eller lämpligt.

Enligt vad skogsstyrelsen anfört i sitt betänkande skulle icke utvecklingsbar skog, bortsett från vissa delar av övre Norrland, finnas endast å förhållandevis få av de jordbruksfastigheter vilkas skogsinnehav är att anse som stödskog. Å fastigheter, vilka endast ha skog till husbehov, torde för närvarande icke utvecklingsbar skog förekomma i ännu mindre utsträckning. I fråga om den utvecklingsbara skog, som finnes eller kommer att finnas å nu nämnda fastigheter, synes en tillräcklig begränsning av avverkningsrätten ernås genom den i det föregående förordade huvudregeln, att avverkning av utvecklingsbar skog utan skogsvårdsstyrelsens tillstånd må ske endast genom gallring, som är ändamålsenlig för skogens utveckling. Att, såsom enligt skogsstyrelsens förslag skulle bliva fallet, i viss utsträckning göra även rätten att företaga dylik gallring beroende av tillstånd från skogsvårdsstyrelsen, synes icke böra komma i fråga. Ett även ur skogshushållningssynpunkt i stort sett tillfredsställande skydd beträffande husbehovsskogen och stödskogen torde sålunda kunna ernås redan genom de begränsningar i avverkningsrätten, vilka böra föreskrivas med hänsyn till skogsvårdens krav. I den mån det å nu ifrågavarande fastigheter jämväl finnes eller kommer att finnas icke utvecklingsbar skog, torde för denna böra gälla bestämmelser av samma innehåll, som jag i det följande kommer att förorda närmast med tanke på överlopps-skogen.

Vad härefter angår överlopps-skogen delar jag skogsstyrelsens uppfattning, att vissa ytterligare bestämmelser här äro erforderliga för att trygga en ändamålsenlig skogshushållning. Såsom tidigare berörts bör vid uppdragandet av de allmänna riktlinjerna för skogsskötseln, vid sidan av de rent ekonomiska synpunkterna, även beaktas önskemålet om en viss jämnhet i avkastningen i syfte att söka säkerställa sysselsättningsmöjligheterna för den

till skogsbruket och trävaruindustrien knutna arbetskraften ävensom för att på längre sikt trygga sagda industris råvarubehov. De olägenheter, som ur sistnämnda synpunkter kunna uppkomma, därest avverkningen av den icke utvecklingsbara skogen ej i någon mån regleras, äro uppenbara. De ha ju även för de delar av landet, där dylik skog förekommer i den största utsträckningen, nämligen de, för vilka lappmarkslagen gäller, föranlett särskilda lagbestämmelser, genom vilka det lagts i skogsvårdsmyndigheternas hand att reglera uttagen av dylik skog. Behov av att kunna förhindra ur sistberörda synpunkter olämpliga avverkningar av mogen skog har emellertid framträtt jämväl i skogsbygderna i övriga delar av landet. Även här ha ej sällan avverkningar utförts på ett sätt, som inneburit, att så gott som all avverkningsbar skog i viss trakt uttagits på en gång och att till följd därav sysselsättningsmöjligheterna för befolkningen i trakten under lång tid framåt väsentligt försämrats. Risken för en alltför snabb avverkning av den icke utvecklingsbara skogen i de delar av landet, som ej beröras av lappmarkslagen, torde för övrigt i fortsättningen bliva än större än hittills. Man torde nämligen bland annat böra räkna med att efterfrågan på virke i dessa delar av landet kan komma att öka avsevärt till följd av den reduktion av avverkningarna, som under de närmaste decennierna måste ske i de nordligaste länen till följd av virkesbeståndets nedgång därstädes.

Med hänsyn till nu berörda förhållanden finner jag det motiverat, att i skogsvårdslagen skola intagas för riket i dess helhet gällande bestämmelser, vilka avse att åstadkomma en viss jämnhet i fråga om uttagen av den icke utvecklingsbara skogen.

Ett stadgande, som innefattar begränsning av rätten till avverkning av den icke utvecklingsbara skogen, kan synas i viss mån stå i strid mot den huvudprincip, som skall gälla för skogsbruket, nämligen lönsamhetsregeln. Denna motsättning är dock till stor del endast skenbar. Att skog kvarhållas något utöver gränsen för utvecklingsbar skog behöver ingalunda nödvändigtvis betyda detsamma som att markägaren tillskyndas en ekonomisk förlust. I många fall kan en fortsatt genomhuggning av icke utvecklingsbar skog medföra gynnsamma resultat i form av en betydande värdetillväxt för kvarstående träd eller en minskning i kostnaden för föryngringen. Mera sällan torde den icke utvecklingsbara skogen vara sådan, att den tager skada av att stå kvar ett eller annat tiotal år. Skulle kvarhållandet av skogen befaras medföra påtagliga olägenheter ur ekonomisk synpunkt, bör skogsvårdsstyrelsen medgiva dispens från lagens inskränkningar i avverkningsrätten.

Skogsägarens rätt att förfoga över den icke utvecklingsbara skogen bör självfallet ej beskäras alltför hårt. En absolut jämnhet i avverkningarna å varje fastighet är icke vare sig genomförbar eller önskvärd. Hänsyn måste ju bland annat tagas till konjunkturväxlingar och till angelägenheten av att avverkningarna företagas på ett för fastigheten ekonomiskt tillfredsställande sätt. Ett sådant stadgande om begränsning i rätten att avverka icke utvecklingsbar skog, som jag nyss förklarar mig anse motiverat, bör därför endast ha till syfte att förhindra att avverkningar, som skulle medföra en större

rubbnings i virkesavkastningens jämnhet, få äga rum utan att lämpligheten av avverkningsåtgärden prövats av de skogsvårdande myndigheterna. För att en större rubbning av avkastningens jämnhet skall anses föreligga, bör det vara fråga om en avverkning, vilken — i och för sig eller med hänsyn jämväl till tidigare virkesuttag — mera avsevärt överstiger vad som med hänsyn till storleken av det å fastigheten förefintliga virkesförrådet och dettas sammansättning kan anses som ett normalt uttag från fastigheten. De variationer i virkesuttagens storlek, som — särskilt å fastigheter med relativt begränsad skogsareal — normalt kunna förekomma på så sätt, att uttag sker blott med vissa års mellanrum, böra alltså ej föranleda tillämpning av ifrågasvarande regel. En begränsning av rätten att avverka icke utvecklingsbar skog av den innebörd som nu angivits, synes ej med fog kunna anses medföra några egentliga olägenheter för skogsägarna men däremot bliva av värde med hänsyn till de möjligheter den giver att förhindra sådana extraordinära uttag, som ej äro motiverade av de föreliggande förhållandena och som skulle vara till skada ur social synpunkt eller försvåra en lösning av trävaruindustriens råvaruproblem på längre sikt.

Det har i några yttranden gjorts gällande, att en bestämmelse av nu angiven innebörd, vilken överensstämmer med vad skogsstyrelsen föreslagit i 10 § av sitt förslag till skogsvårdslag, skulle bliva helt eller i det närmaste omöjlig att tillämpa i praktiken, eftersom härför skulle krävas ett omfattande taxerings- och indelningsarbete beträffande de större fastigheterna, vartill kompetent arbetskraft skulle saknas. Vidare ha uttalats farhågor för att skogsvårdsstyrelserna med stöd av en dylik bestämmelse skulle komma att dirigera hela den på skogen baserade näringspolitiken, ehuru de saknade förutsättningar därför. Med anledning av dessa invändningar vill jag framhålla följande.

När det gäller att avgöra, vad som skall anses vara en jämn virkesavkastning för en fastighet, möta givetvis större svårigheter å fastigheter med förhållandevis stor skogsareal än å fastigheter, där man vid en okulär besiktning kan få en uppfattning om skogstillståndet. De flesta av de stora skogsfastigheterna eller fastighetskomplexen ägas av aktiebolag. För bolagsskogarna torde numera så gott som undantagslöst finnas uppgifter rörande virkesförrådets storlek och beskaffenhet, skogens tillväxt med mera. Med stöd av dessa uppgifter bör skogsvårdsstyrelsen relativt lätt kunna beräkna, vilken fortlöpande avkastning skogen normalt bör kunna lämna. Skogsvårdsstyrelsernas uppgift blir vidare ingalunda att dirigera den på skogen baserade näringspolitiken, utan endast att tillse, att avverkningarna icke ske i så snabb takt, att virkesavkastningen för längre tid nedgår i alltför hög grad. Skogsvårdsstyrelsernas arbete torde även komma att underlättas genom de avverkningsberäkningar och prognoser med mera, som komma att utarbetas vid statens skogsforskningsinstitut.

Jag vill i detta sammanhang anmärka, att jag ansett mig kunna förutsetta, att skogsägarna, i den mån de ha sådana uppgifter angående sin skog som jag nyss nämnt, frivilligt skola tillhandahålla skogsvårdsstyrelsen dessa

uppgifter, om styrelsen skulle behöva dem för prövning av viss avverkningsfråga.

En bestämmelse angående begränsning av rätten att avverka icke utvecklingsbar skog torde i första hand få anses påkallad beträffande sådana fastigheter, vilka inneha överloppsskog. Det synes emellertid av flera skäl lämpligast, att bestämmelsen icke skall avse endast dylika fastigheter utan skall givas generell giltighet. Där husbehovsskog eller stödskog till viss del består av icke utvecklingsbar skog, torde en dylik bestämmelse ofta vara påkallad för att förhindra, att avverkningar bedrivs på ett sätt, som innebär att fastighetens skogskapital realiserar i alltför hög grad och därmed det stöd för fastigheten och dess brukare, som skogen är avsedd att utgöra, för måhända lång tid framåt försvagas eller helt bortfaller. Ett annat skäl är att man då undviker de förut berörda svårigheterna att uppdelning fastigheter med skogsinnehav i olika kategorier.

De bestämmelser angående begränsningar i avverkningsrätten, som enligt min mening böra införas i en ny skogsvårdslag, innebära alltså beträffande den utvecklingsbara skogen, att avverkning utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen ej må ske annorledes än genom gallring, som är ändamålsenlig för skogens utveckling, samt beträffande den icke utvecklingsbara skogen, att avverkning dels ej må ske på sådant sätt, att skogens återväxt avsevärt försvåras, dels ej utan tillstånd av skogsvårdsstyrelsen må så företagas, att större rubbningar i avkastningens jämnhet uppkomma. Genom bestämmelser av detta innehåll synes det möjligt att, utan de olägenheter av administrativ och psykologisk art, som enligt min uppfattning vidlåda skogsstyrelsens förslag i denna del, lämna ett skydd åt skogen, som i praktiken blir lika effektivt som det av skogsstyrelsen åsyftade.

Till den i några yttranden berörda frågan, huruvida särskilda avverkningsbestämmelser böra uppställas för vissa delar av Norrland, återkommer jag längre fram.

I detta sammanhang torde jag få något beröra frågan om behovet av särskilda bestämmelser till skydd mot osund spekulation med skogsfastigheter. Skogsstyrelsen har i sitt betänkande ej upptagit någon motsvarighet till stadgandet i 5 § 2 mom. i 1923 års lag, enligt vilket, för att förhindra dylik spekulation, vissa speciella restriktioner införts i fråga om rätten att avverka skog å nyförvärvade fastigheter. Som skäl härför har skogsstyrelsen särskilt hänvisat till att de av skogsstyrelsen föreslagna bestämmelserna rörande skydd för stödskog och överloppsskog syntes ägnade att i nödig utsträckning eliminera skadeverkningarna av ett osunt exploateringsintresse.

Statsmakterna ha vid sin behandling innevarande år av frågan om de allmänna riktlinjerna för den framtida jordbrukspolitiken bland annat betonat den betydelse skogen i stora delar av landet har såsom stöd åt jordbruket. Enligt dessa allmänna riktlinjer skall även den statliga verksamheten för yttre rationalisering av jordbruket i stor utsträckning inriktas på att, där så kan anses behövt, komplettera jordbruksfastigheter med skogs-

mark. Med hänsyn bland annat till nu nämnda förhållanden anser jag det synnerligen angeläget, att man så vitt möjligt skall söka förhindra, att ett osunt spekulationsintresse framkallar avverkningar, vilka medföra olägenheter ur social synpunkt, särskilt då med hänsyn till deras inverkan på bärkraften hos den fastighet, varå avverkningen skett. Bestämmelsen i 5 § 2 mom. i 1923 års lag kan emellertid, även om den givetvis haft goda verkningar, knappast anses ha varit fullt effektiv härvidlag. På sätt skogsstyrelsen framhållit möter det även stora svårigheter att genom en skärpning av en dylik bestämmelse åstadkomma en tillfredsställande lösning. Bättre effekt bör enligt min uppfattning kunna ernås genom bestämmelser av det innehåll, som jag i det föregående förordat. Särskilt torde härvid införandet av begreppet utvecklingsbar skog och den därav följande begränsningen av avverkningsrätten bliva av betydelse för flertalet jordbruksfastigheter med skog. Vad angår den icke utvecklingsbara skogen vill jag vidare betona, att tillstånd till sådan avverkning, som skulle medföra större rubbning i avkastningens jämnhet, såvida särskilda omständigheter icke föreligga, ej synes böra lämnas, där sökanden förvärvat fastigheten genom köp av spekulativ karaktär. Med hänsyn till det nu anförda finner jag någon särskild bestämmelse, motsvarande 5 § 2 mom. i 1923 års lag, icke erforderlig i den nya lagen. I detta sammanhang må även erinras om att efter tillkomsten av 1945 års lag angående inskränkning i rätten att förvärva jordbruksfastighet möjligheterna till osund spekulering med fastigheter med skogstillgång äro relativt begränsade.

Vad skogsstyrelsen föreslagit angående de åtgärder, som skogsvårdsstyrelse skall företaga för att förhindra avverkning i strid mot gällande bestämmelser eller för att få till stånd rättelse, då avverkning skett i strid mot sagda bestämmelser, innebär bland annat, att skogsvårdsstyrelse i dylika fall i regel skall i första hand söka få till stånd överenskommelse angående avverkningen och först om denna utväg ej visar sig framkomlig tillgripa avverkningsförbud. Vad sålunda föreslagits vill jag för min del biträda. Möjligheterna att skapa förståelse för betydelsen av en god skogsvård och att få till stånd positiva skogsvårdsåtgärder torde i allmänhet vara betydligt större, om skogsvårdsstyrelsens ingripande har formen av ett försök att på frivillighetens väg få till stånd en överenskommelse med skogsägaren. Mot ett system, enligt vilket dylika överenskommelser i första hand skola eftersträvas, kan sålunda ej göras den invändning som, säkerligen ej utan ett visst fog, riktats mot avverkningsförbuden, nämligen att ingripandet lätt borttager ägarens skogsvårdsintresse.

Överenskommelse som här avses bör innehålla de bestämmelser angående avverkningen å fastigheten och eventuellt även å därmed sambrukad fastighet, vilka skogsvårdsstyrelsen finner nödiga. I överenskommelsen bör sålunda kunna regleras den omfattning, i vilken avverkning skall få ske, även om kunna stadgas, att avverkning skall få ske endast efter skogsvårdsstyrelsens godkännande. Däri bör vidare bland annat även kunna bestämmas, att

avverkningsrätt ej må upplåtas från fastigheten eller att sådan upplåtelse må ske endast efter medgivande från skogsvårdsstyrelsen.

Ingåendet av överenskommelse är ju, såsom redan framhållits, avsett att utgöra ett mjukare ingripande än avverkningsförbud. Bland annat med hänsyn härtill torde överenskommelsens rättsverkningar ej böra sträcka sig längre än till den som ingått densamma. Överenskommelse bör sålunda ej vara bindande för blivande ägare av fastigheten eller för den, som av markägaren förvärvat avverkningsrätt å fastigheten. Någon större olägenhet ur skogsvårdssynpunkt torde en dylik begränsning av överenskommelsens verkningar knappast medföra. Vad angår det fall, att fastigheten överlåtes till ny ägare, må påpekas, att det förhållandet att en viss ägare företagit eller planlagt avverkning i strid mot gällande bestämmelser eller föreskrifter, i och för sig ej synes utgöra tillräckligt skäl för att även en ny ägare skall bliva underkastad avverkningsrestriktioner utöver dem som gälla för skogsägarna i allmänhet. Upplåtes avverkningsrätt i strid mot överenskommelse, bör vidare detta berättiga skogsvårdsstyrelsen att tillgripa det kraftigare medlet avverkningsförbud. Skulle, då skogsvårdsstyrelsen ingriper i anledning av planlagd eller påbörjad avverkning, vederbörande markägare eller avverkningsrättsinnehavare visserligen kunna tänkas vara villig att ingå överenskommelse, men skogsvårdsstyrelsen anse sig ha anledning befara, att en sådan överenskommelse ej skulle hållas, bör skogsvårdsstyrelsen för övrigt äga rätt att omedelbart meddela avverkningsförbud.

Maximitiden för giltigheten av överenskommelse torde i överensstämmelse med vad i åtskilliga yttranden anförts böra bestämmas till tio år.

Avverkningsförbud bör som förut nämnts i regel ej meddelas med mindre försök gjorts att få till stånd en överenskommelse och detta försök misslyckats. Vissa undantag måste emellertid göras från denna regel. Ett av dessa har redan berörts, nämligen det fallet att skogsvårdsstyrelsen har anledning antaga att ingången överenskommelse ej skulle hållas. Vidare bör undantag kunna göras, då det kan befaras att överenskommelse ej skall kunna träffas eller då skyndsamhet är av nöden. Att avverkning företagits i uppenbar strid mot skogsvårdslagens bestämmelser synes i princip ej böra utesluta, att vägen med överenskommelse i första hand skall beträdas. En sådan avverkning kan emellertid tydligen ofta giva anledning till antagande, att avverkaren ej skulle hålla en ingången överenskommelse.

En skogsvårdsstyrelse har anfört, att bestämmelserna om överenskommelse ej borde gälla då avverkning skett i strid mot meddelade föreskrifter eller i uppenbar strid mot skogsvårdslagens bestämmelser och avverkaren alltså gjort sig förfallen till ansvar, utan att i dylika fall avverkningsförbud alltid borde meddelas. Denna uppfattning kan jag dock icke dela. Vad det här gäller är ju att finna den väg, som kan väntas giva det bästa resultatet ur skogsvårdssynpunkt. Framför allt då förseelserna äro av mindre allvarlig art torde ur denna synpunkt en överenskommelse i regel vara att föredraga framför avverkningsförbud. Vid grövre överträdelser torde däremot ofta sådana förhållanden föreligga, att skogsvårdsstyrelsen i enlighet med vad nyss

nämnts bör meddela avverkningsförbud i stället för att försöka få överenskommelse till stånd. Det synes mig alltså lämpligast att, såsom förslaget även förutsätter, skogsvårdsstyrelsen får viss möjlighet att anpassa arten av sitt ingripande efter förhållandena i det särskilda fallet.

I fråga om innebörden av avverkningsförbud överensstämmer förslaget i stort sett med 1923 års lag. På tvenne mera betydelsefulla punkter föreligga dock avvikelser, nämligen dels i fråga om förbudets giltighetstid och dels i fråga om dess verkningar mot ny ägare av fastigheten. Vad giltighetstiden angår finner jag, med hänsyn bland annat till angelägenheten av att man även i de fall, där avverkningsförbud måste tillgripas, skall söka att bevara eller väcka intresset för skogsvården hos den, som drabbas av åtgärden, det lämpligt, att sådant förbud skall meddelas endast för viss tid. Den av skogsstyrelsen föreslagna maximitiden av fem år torde dock i en del fall vara allt för kort. Skogsvårdsstyrelsen torde därför böra äga rätt att, om så anses påkallat, vid utgången av sagda femårsperiod förlänga förbudet för ytterligare högst fem år.

För att straff skall kunna ådömas ny ägare, som företagit avverkning i strid mot ett före hans förvärv av fastigheten meddelat avverkningsförbud, fordras för närvarande, att den nye ägaren ägt kännedom om förbudet. Skogsstyrelsen har emellertid föreslagit, att i skogsvårdslagen skall stadgas, att sådant förbud skall vara gällande även mot ny ägare. Den reella innebörden av ett dylikt stadgande blir att den nye ägaren ej kan fria sig från ansvar genom att åberopa, att han ej känt till avverkningsförbudet, och att sålunda den nye ägaren blir skyldig att själv göra sig underrättad om de inskränkningar, som kunna ha gjorts i rätten att avverka skog å fastigheten. En dylik bestämmelse är uppenbarligen ägnad att skapa ökade garantier för att avverkningsförbud skall få avsedd verkan och synes ej heller innebära någon obillighet mot den nye ägaren. Det bör nämligen kunna krävas, att en spekulant å en fastighet före köpet eller i samband med detta hos skogsvårdsstyrelsen — på sätt även för närvarande i regel sker — tager reda på om fastigheten är underkastad några speciella restriktioner i fråga om rätten att avverka skog. Jag kan därför biträda förslaget i denna del. Erinras må att motsvarande verkan redan för närvarande tillkommer bland annat domstolsbeslut om skyldighet att vidtaga åtgärder i anledning av omläggning av skogsmark. Några särskilda föreskrifter om publicering av meddelat avverkningsförbud synas icke erforderliga, då det torde få förutsättas att upplysning härom kommer att sökas hos skogsvårdsstyrelsen.»

Utskottet.

Att avverkningen av skog bedrives på ett ur skogsvårdssynpunkt tillfredsställande sätt torde vara av större betydelse än övriga skogsvårdande åtgärder. Även om skogsvårdsstyrelsernas upplysnings- och biträdesverksamhet har medfört mycket goda resultat, har erfarenheten dock visat, att man ingalunda helt kan bygga på skogsägarnas intresse för och kunskap

om skogsvårdens fordringar i fråga om avverkningarnas bedrivande. Medan det inom vissa landsdelar och beträffande ett stort antal skogsägare lyckats skogsvårdsstyrelserna att på frivillighetens väg få väsentligt större skogsvårdskrav å avverkningen tillgodosedda än som är möjligt med stöd av gällande lag, har det däremot i andra fall visat sig svårare att åstadkomma ett tillfredsställande skydd mot olämpliga avverkningar. En viss skärpning av skogsvårdslagens avverkningsbestämmelser torde vara påkallad, därest en önskvärd ökning av skogsproduktionen skall kunna uppnås.

En av de mest angelägna reformerna på skogsvårdslagstiftningens område är att få till stånd ett verksamt skydd mot den för tidiga avverkning av växande skog, som i stor utsträckning förekommer. Erfarenheten har givit vid handen, att det förbud mot avverkning av yngre skog annorledes än genom ändamålsenlig gallring, varom stadgas i 1923 års skogsvårdslag, icke kunnat hindra slutavverkning av skog, som ännu har sådana tillväxtmöjligheter, att större ekonomiskt utbyte skulle ha erhållits, om skogen kvarhållits ytterligare ett antal år. På många håll har vid tolkningen av begreppet yngre skog skogens ålder blivit utslagsgivande. Om skyddsgränsen för den växande skogen bestämmes efter ekonomiska principer, så att skyddet blir bestående, så länge det är mera förmånligt ekonomiskt sett att låta skogen kvarstå och vårda den med rationella gallringar än att slutavverka den, torde en väsentlig höjning av gränsen kunna ernås.

Utskottet ansluter sig således till förslaget om att all utvecklingsbar skog — med den definition dylik skog erhållit i förslagets 6 § — skall skyddas mot slutavverkning.

Det synes utskottet lämpligt, att en definition å begreppet utvecklingsbar skog inflyter i själva lagtexten, enär därigenom möjligheterna till alltför stora variationer beträffande tolkningen av begreppet bliva begränsade.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att den nya skyddsgränsen torde vara lättare att uppdraga än gränsen mellan yngre och äldre skog, eftersom man slipper göra en sådan sammanjämkning mellan ekonomiska synpunkter och ett hänsynstagande till skogens ålder, som förutsättes i 1923 års lag. I allmänhet läser frågan om skog är att anse såsom utvecklingsbar kunna avgöras genom direkt bedömning, grundad på lokala förhållanden och erfarenheter, utan alltför invecklade teoretiska beräkningar. Avgörandet torde komma att underlättas genom anvisningar, som meddelas av skogsstyrelsen och genom resultatet av de produktionsundersökningar, som utföras av statens skogsforskningsinstitut. Skogsstyrelsen bör i sina anvisningar även meddela föreskrifter angående den räntefot, varmed man har att räkna. Genom att man vid gränsdragningen torde böra bortse från tillfälliga konjunkturförhållanden, komma jämväl svårigheterna vid gränsens fixerande att minska. Utskottet vill understryka departementschefens uttalande, att bl. a. med hänsyn till de osäkerhetsmoment, som äro ofrånkomliga vid en mera långsiktig bedömning av ifrågavarande slag, skyddet begränsas till sådana fall, där bedömningen mera påtagligt talar för att skogen skall kvarstå.

Om skogen är av så otillfredsställande beskaffenhet, att den saknar förmåga att i ekonomiskt hänseende utveckla sig på nöjaktigt sätt, oavsett om gallringsingrepp företagas eller icke, är skogen enligt utskottets mening ej att anse såsom utvecklingsbar.

1923 års skogsvårdslag innehåller — fränsett ett stadgande till motverkande av osund spekulation med skogsfastigheter — ej andra bestämmelser beträffande hushållningen med äldre skog än en föreskrift, som har till syfte att förhindra, att den äldre skogen avverkas i sådan utsträckning, att husbehovet äventyras. Såsom tidigare berörts, är det av stor betydelse, att alltför stora ojämnheter i fråga om den för varje år avverkade virkeskvantiteten kunna undvikas. Den befolkning, som för sitt arbete är beroende av skogsavverkningarna, har intresse av en relativt jämn fördelning av sysselsättningsmöjligheterna under olika år. Trävaruindustrierna ha också behov av en någorlunda jämn råvarutillgång. För jordbruksfastigheter med husbehovsskog eller stödskog är det jämväl av vikt, att icke avverkningarna å fastigheterna drivas så långt, att brist på husbehovsskog eller stödskog för längre tid uppkommer.

Beträffande den utvecklingsbara skogen innebär själva sättet för avverkningarnas bedrivande, nämligen gallringsuttag, garanti för en viss jämnhet i virkesavkastningen. Då därjämte efter en gallring alltid kvarstår en avsevärd del av virkesförrådet i skogen, synes behov ej föreligga att med hänsyn till kraven på en god skogshushållning meddela restriktioner i fråga om avverkning av utvecklingsbar skog.

Å fastigheter med större förråd av icke utvecklingsbar skog kan däremot en hastig slutavverkning av all sådan skog medföra stora olägenheter. Gäller det fastigheter med enbart husbehovsskog eller stödskog, kan genom en sådan avverkning fastighetens behov av skog för husbehovsändamål eller såsom stöd för jordbruket äventyras för många år framåt. Är det fråga om större fastigheter eller fastighetskomplex, kan en dylik avverkning förorsaka arbetslöshet för den skogsarbetande befolkningen i orten och svårigheter med virkesförsörjningen för industrierna i trakten. Även om åtminstone inom vissa delar av landet förekomsten av icke utvecklingsbar skog är relativt begränsad, visar dock erfarenheten, att möjligheterna att i obegränsad omfattning avverka sådan skog lett till allvarliga missförhållanden inom olika delar av landet. Utskottet anser därför i likhet med departementschefen, att lagen bör lägga i skogsvårdsmyndigheternas händer att i viss utsträckning reglera avverkningen av den icke utvecklingsbara skogen. Härigenom kan jämväl osund spekulation med skogsfastigheter motverkas.

En sådan reglering bör enligt utskottets uppfattning icke göras alltför sträng utan giva möjligheter till en viss anpassning efter de skiftande förhållanden, som kunna råda å olika fastigheter. Kontrollbestämmelserna böra också göras så enkla som möjligt, så att ej onödiga svårigheter uppstå vid tillämpningen. Ur dessa synpunkter synes 7 § första stycket i det

i propositionen framlagda förslaget till skogsvårdslag ha ett bestämt företräde framför skogsstyrelsens förslag, vari en uppdelning av fastigheterna i tre olika grupper verkstälts. Det i nyssnämnda lagrum förekommande uttrycket »större rubbningar i avkastningens jämnhet» torde kunna säkerställa en erforderlig smidighet i tillämpningen.

I motionen II: 384 har gjorts gällande, att kravet på jämnhet i avverkningarna dels vore mindre angeläget än skogsvårdsintresset och önskemålet om största möjliga skogsproduktion och dels vore svårt att förena med sistnämnda intressen. Enligt utskottets förmenande torde emellertid motsättningen mellan dessa olika intressen i allmänhet endast bli skenbar.

De farhågor, som uttalats i motionen I: 239, om att den föreslagna bestämmelsen i 7 § första stycket skulle såvitt angår husbehovsskog och stödskog mera taga sikte på industriens virkesbehov än fastigheternas bärighet, finner utskottet icke vara befogade. Ifrågavarande bestämmelse torde beträffande dylika skogar få den verkan, att avverkning av icke utvecklingsbar skog i sådan utsträckning, att brist på erforderlig husbehovsskog och stödskog uppstår, kan förhindras. Endast i undantagsfall kunna överavverkningar å enstaka husbehovsskogar eller stödskogar ha någon betydelse för industriens virkesbehov. Att jämväl de mindre skogarna inordnats under 7 § första stycket har sin grund däri, att denna bestämmelse i praktiken ansetts medföra samma effekt som de av skogsstyrelsen föreslagna bestämmelserna till skydd för husbehovs- och stödskogen.

Bestämmelsen i 7 § första stycket förslaget till skogsvårdslag innebär, såsom departementschefen framhållit, ingalunda något krav på en absolut jämnhet i avverkningarna. Behörig hänsyn måste tagas till konjunkturer- nas växlingar, och vidare måste avverkningarna ske på ett för fastigheten ekonomiskt tillfredsställande sätt. Särskilt å de mindre fastigheterna lönar det sig icke att företaga regelbundna avverkningar varje år. Avfattningen av 7 § första stycket medför ej hinder att, då så anses fördelaktigt ur ekonomisk synpunkt, företaga avverkningar med vissa års mellanrum, t. ex. vart femte eller tionde år eller, om fastigheten är ogynnsamt belägen, ännu mera sällan. Därest i sådant fall ej uttages mera skog än som motsvarar tillväxten sedan föregående avverkning, erfordras icke något tillstånd av skogsvårdsstyrelsen. Endast när fråga är om större avvikelser från den uthålliga avverkningen, måste tillstånd av skogsvårdsstyrelsen inhämtas. Har skogsägaren ett berättigat intresse, att avverkning å hans fastighet vid något tillfälle företages i sådan omfattning, att den kommer i strid mot jämnhetsregeln, t. ex. vid nybyggnad eller omfattande ombyggnad å fastigheten, torde skogsvårdsstyrelsen icke böra vägra tillstånd till sådan avverkning.

Inom stora delar av Norrland, och detta även inom områden, där exploateringen av urskogen ägt rum under förra århundradet, råder för närvarande brist på virke genom att avverkningarna under en längre följd av

år varit större än tillväxten. Den föreslagna bestämmelsen beträffande avkastningens jämnhet torde kunna förhindra en liknande utveckling inom andra delar av landet, där efterfrågan på virke starkt stegrats, bl. a. till följd av underskottet inom Norrland.

Beträffande invändningen om svårigheterna vid den praktiska tillämpningen av stadgandet i 7 § första stycket samt de uttalade farhågorna för att skogsvårdsstyrelserna skulle komma att dirigera hela den på skogen baserade näringspolitiken ansluter sig utskottet till vad departementschefen härutinnan anfört.

I likhet med departementschefen finner utskottet någon särskild bestämmelse till skydd mot osund spekulation med skogsfastigheter icke vara erforderlig, därest 6 § och 7 § första stycket i lagförslaget upphöjas till lag.

Utskottet biträder jämväl departementschefens förslag angående de åtgärder, som skola vidtagas av skogsvårdsstyrelsen för att förhindra en avverkning i strid mot skogsvårdslagens bestämmelser eller för att få rättelse till stånd, då en olaglig avverkning förekommit. Det synes vara en påtaglig förbättring, att i dylika fall skogsvårdsstyrelsen som regel i första hand skall söka få till stånd en överenskommelse med skogsägaren och ej omedelbart utfärda avverkningsförbud.

Åtgärder för erhållande av nöjaktigt skogstillstånd.

Beträffande skogsstyrelsens förslag i denna del hänvisas till s. 158—190 i betänkandet och beträffande yttrandena till s. 95—102 i propositionen.

Departementschefen.

»Vad skogsstyrelsen föreslagit angående skyldighet att vidtaga åtgärder för tryggande av återväxt efter avverkning eller i anledning av inträffad skada å skogen överensstämmer med ett par undantag väsentligen med vad som gäller enligt 1923 års lag. Med viss avvikelse i fråga om omfattningen av reproduktionsskyldigheten i anledning av skada å skogen kan jag i huvudsak ansluta mig till förslaget i denna del.

Innan jag ingår på sagda avvikelse torde jag emellertid få något uppehålla mig vid skyldigheten att vidtaga återväxtåtgärder efter avverkning. Denna skyldighet torde, som skogsstyrelsen föreslagit och även är fallet enligt 1923 års lag, böra omfatta alla sådana åtgärder, som äro erforderliga för att nöjaktig återväxt skall erhållas inom skäligen tid, s. k. full reproduktionsskyldighet. Skyldighetens omfattning kommer alltså i det enskilda fallet att begränsas endast av vad som kan anses såsom nöjaktig återväxt och skäligen tid. Det ligger i sakens natur, att kraven härvidlag icke under alla förhållanden kunna ställas lika högt, utan att hänsyn måste tagas till förutsättningarna för en lönsam skogsproduktion å den ifrågavarande marken. Detta bör givetvis gälla både vid övervägande huruvida den naturliga återväxten kan anses tillfyllest

och, därest så ej är fallet, vid överbägande av omfattningen av de åtgärder, som böra vidtagas för att främja återväxten, och den tid inom vilken dessa åtgärder skola vara vidtagna.

I åtskilliga yttranden har pekats på de svårigheter det erbjuder att lösa återväxtfrågan på ett tillfredsställande sätt, så länge någon effektiv utväg att skapa betesfred ej finnes. Såsom redan inledningsvis nämnts har jag för avsikt att hos Kungl. Maj:t hemställa om bemyndigande att tillkalla sakkunniga för utredning av frågan om en revision av ägofredslagen. Intill dess denna fråga vunnit en tillfredsställande lösning torde det vara nödvändigt, att skogsvårdsstyrelserna vid bedömningen av vilka åtgärder, som böra vidtagas för fullgörande av reproduktionsskyldigheten, taga hänsyn till de svårigheter, som under nuvarande förhållanden kunna föreligga att freda de avverkade ytorna mot betande djur.

I ett yttrande har uttalats, att skogsvårdsstyrelserna icke borde äga befohgenhet att ålägga markägare skogsodling med lövträd. Rörande denna fråga vill jag framhålla, att en skogsvårdsstyrelse givetvis i sin upplysnings- och rådgivningsverksamhet bör äga söka få skogsägarna att välja den art av skogsproduktion, som enligt dess uppfattning kan väntas komma att giva det bästa ekonomiska resultatet, och således även söka få till stånd odling av lövträd å ett visst område, om detta enligt skogsvårdsstyrelsens uppfattning är lönsammare än odling av barrträd. Uppkommer fråga om att ålägga en markägare att vidtaga återväxtåtgärder, bör åläggandet däremot i fråga om valet av trädslag ej gå utöver vad som behövs för att åstadkomma ett nöjaktigt skogstillstånd. Kan till exempel ett tillfredsställande ekonomiskt utbyte erhållas genom odling av barrträd, bör sålunda skogsvårdsstyrelsen icke kunna påfordra, att markägaren i stället skall odla lövträd därför att sistnämnda odling på lång sikt kan tänkas giva ett bättre resultat. En särskild anledning till försiktighet i detta hänseende utgör den förhållandevis långa omloppstiden för de ädla trädslagen.

I åtskilliga yttranden från norrlandshåll ha uttalats betänkligheter med anledning av de svårigheter, som uppehållandet av kravet på full reproduktionsplikt efter avverkning skulle kunna medföra för de ekonomiskt svagare grupperna i Norrland, särskilt med hänsyn till de långa omloppstiderna för skogsproduktionen. I huvudsak torde dessa svårigheter dock elimineras genom en riktig tillämpning av kravet på nöjaktig återväxt. Jag förutsätter vidare att i de delar av riket, där så kan anses behövt, skola kunna utgå särskilda bidrag till återväxtåtgärder i de fall där reproduktionsskyldigheten eljest skulle bliva särskilt betungande. Frågan om de grunder, efter vilka dylika bidrag böra utgå, torde få upptagas i samband med framläggandet av det förslag om att sammanföra olika skogsförbättringsanslag, vilket kommer att beröras i det följande.

Vad angår omfattningen av reproduktionsskyldigheten i anledning av inträffad skada å skogen har skogsstyrelsen i sitt förslag ej upptagit någon motvarighet till stadgandet i 10 § 2 mom. 1923 års lag, enligt vilket skogsvårds-

styrelsen, om fullgörandet av skyldigheten skulle bliva synnerligen betungande, vid icke självförvållad skada kan medgiva skäligen begränsning av densamma. Som skäl härför har skogsstyrelsen anført, att det vid en tillämpning av grundprincipen, att skogsbruket skall drivas på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt, borde vara uteslutet att fordra föryngringsåtgärder, vilka ej stode i rimlig proportion till skogsbrukets ekonomiska möjligheter, och att en bestämmelse av nyss angivet innehåll följaktligen icke vore behöfelig. Emellertid är det ej uteslutet, att fall kunna inträffa, då ett fullgörande av reproduktionsskyldigheten visserligen framstår som rimligt ur allmänt ekonomiska synpunkter men likväl skulle medföra en avsevärd belastning för den enskilde skogsägaren, bland annat med hänsyn till att det kapital han får nedlägga å återväxtåtgärderna ej kan väntas lämna någon avkastning förrän efter lång tid. Enligt min uppfattning bör därför en bestämmelse av samma innehåll som nyssnämnda stadgande i 1923 års lag upptagas i den nya lagen. Någon olägenhet härav ur skogsvårdssynpunkt torde ej vara att befara. Den reella effekten blir nämligen främst, att skogsägaren i de fall, då bestämmelsen blir tillämplig, får möjlighet att för utförande av återväxtåtgärderna erhålla sådant bidrag till åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd, som kommer att behandlas i det följande.

Spörsmålet, hur nu ifrågavarande reproduktionsskyldighet bör påverkas av möjligheten att erhålla lån eller bidrag, kommer jag att behandla längre fram på tal om införandet av en allmän skyldighet att vidtaga åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd.

I fråga om förfarandet, då skyldigheten att vidtaga återväxtåtgärder efter avverkning eller efter inträffad skada å skogen icke fullgjorts, avviker förslaget på en viktig punkt från 1923 års lag. Under det att enligt denna skyldigheten att vidtaga dylika åtgärder prövas av domstol, skall nämligen enligt förslaget prövningen ankomma på skogsstyrelsen. På denna punkt har i så gott samt samtliga de yttranden där frågan berörts — i överensstämmelse med ett vid skogsstyrelsens betänkande fogat särskilt yttrande av vissa av de i utredningen deltagande sakkunniga — föreslagits ett bibehållande av bestämmelserna i 1923 års lag. För sistnämnda ståndpunkt kunna även otvivelaktigt starka skäl anföras. Bland annat torde man sålunda ej böra bortse från att det — även om ur rättssäkerhetssynpunkt i och för sig ingen erinran synes kunna göras mot att avgörandena i ärenden av ifrågavarande slag träffas av skogsstyrelsen — ur den enskilde skogsägarens synpunkt kan framstå som önskvärt, att hans sak skall avgöras av ett organ, som är fristående från det aktiva skogsvårdande arbetet. Å andra sidan torde det vara av stort värde att den myndighet, som skall avgöra hithörande ärenden, själv har framstående skoglig kompetens. Vidare torde möjligheterna att få erforderlig enhetlighet i avgörandena bliva betydligt större, därest prövningen anförtros skogsstyrelsen. Jag har med hänsyn bland annat till sist anförda förhållanden funnit mig böra biträda skogsstyrelsens förslag i denna del.

Vad angår de i förslaget upptagna bestämmelserna om åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd — till vilka motsvarighet saknas i gällande skogsvårdslag — vill jag först erinra om vad jag inledningsvis anfört därom att det principiellt synes mig befogat, att samhället uppställer det kravet å de enskilda markägarna, att den produktionsfaktor, som den av dem ägda marken utgör, användes på ett ur det allmännas synpunkt rimligt sätt och sålunda bidrager till den allmänna välståndsutvecklingen. Såsom skogsstyrelsen betonat i sitt betänkande är arealen av den skogsmark, där skogstillståndet för närvarande är uppenbart otillfredsställande, synnerligen betydande, uppskattningsvis ej mindre än omkring 2,5 miljoner hektar. Klart är att det måste anses synnerligen angeläget att även dessa marker skola försättas i sådant skick, att deras produktionsförmåga kan utnyttjas på ett tillfredsställande sätt.

För närvarande saknas möjlighet att framtvinga åtgärder för erhållande av nöjaktigt skogstillstånd i andra fall än sådana då avverkning eller skadegörelse förekommit. Genom bidrag av statsmedel har visserligen på senare tid iståndsättandet av sådana marker, där reproduktionsplikt icke förelegat, befrämjats. De framsteg som gjorts under denna tid ha emellertid, trots statsbidragen, varit förhållandevis obetydliga. I viss utsträckning har detta dock säkerligen berott på bristen på arbetskraft.

Arbetet med att försätta ifrågavarande marker i skogsproduktivt skick måste under alla förhållanden komma att taga lång tid. Framför allt torde den knapphet på arbetskraft, som torde komma att föreligga även i fortsättningen, komma att lägga hinder i vägen för ett snabbt genomförande av detta arbete. Det har under hänvisning bland annat till dessa förhållanden i en del yttranden anförts, att man nu ej hade anledning att införa bestämmelser om skyldighet att vidtaga åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd utan i stället borde söka att, bland annat genom bidrag av allmänna medel, stimulera till utförande av dylika åtgärder på frivillighetens väg i den utsträckning förhållandena medgäve. Till denna uppfattning kan jag dock icke ansluta mig. Att bristen på arbetskraft och andra omständigheter nödvändiggöra, att arbetet i sin helhet måste beräknas komma att taga lång tid, synes ej utgöra tillräckligt skäl för att man ej skulle söka skapa garantier för att de möjligheter att vidtaga förbättringsåtgärder, som kunna föreligga vid varje särskild tid, verkligen utnyttjas. Erfarenheten har visat att det, om så skall bliva fallet, ej är möjligt att uteslutande bygga på vad som kan ernås på frivillighetens väg. Jag delar därför den av skogsstyrelsen uttalade uppfattningen, vilken jämväl biträtts i flertalet av de avgivna yttrandena, att skyldighet att företaga dylika åtgärder bör föreskrivas åtminstone i viss utsträckning.

Vid bedömandet av den omfattning nu nämnda skyldighet bör äga torde till en början böra beaktas de ekonomiska konsekvenser densamma skulle få för jordägaren. Med hänsyn till de långa omloppstiderna för skogsproduktionen måste det i allmänhet beräknas förflyta så lång tid från iståndsättandet till dess marken lämnar någon avkastning, att den, som utfört förbättrings-

åtgärderna, endast i undantagsfall själv torde få tillgodogöra sig denna avkastning. Visserligen kan fastighetens värde beräknas stiga genom att skogsmarken försättes i nöjaktigt skick. Det torde emellertid vara mera sällan, som denna värdestegring uppgår till ett belopp, motsvarande kostnaden för förbättringsåtgärderna. Nu berörda förhållanden tala för att ifrågavarande skyldighet bör begränsas, om man vill undvika att den skall verka otillbörligt betungande för skogsägaren. Det förtjänar i detta sammanhang även erinras om att, då det otillfredsställande skogstillståndet förorsakats av misskötsel, denna oftast torde ligga så långt tillbaka i tiden, att det knappast kan anses rimligt att låta den nuvarande markägaren bära det ekonomiska ansvaret för densamma. Att lägga detta ansvar på markägaren ter sig än mindre tilltalande, när markens tillstånd icke är en följd av nuvarande eller föregående ägares åtgöranden utan beror på naturförhållandena, till exempel då det gäller försumpade marker.

Med hänsyn till nu berörda förhållanden finner jag det rimligt att, på sätt skogsstyrelsen föreslagit, skyldigheten att vidtaga åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd i första hand begränsas så att åtgärder icke må påfordras för kostnad utöver värdet av de träd, som bära fällas i samband med åtgärdernas vidtagande.

Skälen för en sådan begränsning bortfalla emellertid helt eller i huvudsak i den mån det allmänna tillhandahåller skogsägaren medel för bestridande av kostnaden för förbättringsåtgärderna. Med hänsyn härtill har skogsstyrelsen även föreslagit, att begränsningen ej skall gälla i den mån markägaren har möjlighet att erhålla bidrag eller lån av allmänna medel.

I likhet med skogsstyrelsen anser jag, att för ifrågavarande ändamål böra utgå såväl bidrag som lån av allmänna medel. Till vad skogsstyrelsen föreslagit angående bidragsbeloppen kan jag även ansluta mig. Bidrag torde sålunda böra lämnas med 50 procent av den del av kostnaden för åtgärderna, som ej täckes av värdet av den skog som bör avverkas, samt utgå till samtliga kategorier av skogsägare. Då särskilda skäl därtill föreligga, exempelvis då markägaren har svag ekonomi eller det för motverkande av arbetslöshet är angeläget, att åtgärderna skola komma till stånd, bör bidragsprocenten kunna höjas till 60.

Lån bör utgå högst med belopp, motsvarande den del av kostnaden för åtgärderna, som ej täckes av bidrag eller av värdet av avverkad skog. För lånen böra gälla i huvudsak samma regler, som fastställts eller komma att fastställas för amorteringslån till rationaliseringsåtgärder inom jordbruket. Även räntefoten bör vara densamma. Såväl den amorteringsfria tiden som amorteringstiden torde emellertid här ofta böra vara avsevärt längre än som förutsatts i fråga om de för jordbruket avsedda amorteringslånen, varjämte uppskov med erläggande av ränta torde erfordras i betydligt större utsträckning än vad fallet är med sistnämnda lån. Mot vad skogsstyrelsen i dessa hänseenden föreslagit har jag ej funnit anledning till erinran.

Jag har för avsikt att, sedan skogsstyrelsen avgivit det i betänkandet bebådade förslaget om en sammanslagning av flertalet av de olika anslag, som

nu utgå till skogsförbättringsåtgärder, till ett gemensamt anslag, förslagsvis benämnt statens skogsförbättringsanslag, upptaga frågan om anvisande av medel för nu ifrågavarande låne- och bidragsverksamhet samt om den närmare utformningen av bestämmelserna rörande densamma.

Efter denna redogörelse för de möjligheter, som enligt min mening böra finnas att av allmänna medel erhålla lån och bidrag till åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd, torde jag få återkomma till frågan, huru dessa låne- och bidragsmöjligheter böra inverka på skyldigheten att vidtaga dylika åtgärder. Enligt skogsstyrelsens förslag skulle åtminstone formellt redan det faktum att lån ställdes till en skogsägares förfogande, medföra skyldighet att vidtaga dylika åtgärder upp till en kostnad, motsvarande lånesumman. Med hänsyn till den långa tid, som måste beräknas förflyta innan någon avkastning kan erhållas från skogsmarken, skulle emellertid en dylik skyldighet i många fall bliva synnerligen betungande för skogsägaren, eftersom denne då under en följd av år finge bära kostnaden för ränta och amortering utan att erhålla någon motsvarande avkastning från skogsmarken. I överensstämmelse med den uppfattning, som kommit till uttryck i flera yttranden, anser jag därför, att skyldighetens omfattning icke bör anknytas till möjligheten att erhålla lån. Däremot synas de förut berörda betänkligheterna mot att ålägga dylik skyldighet i stort sett försvinna, därest skogsägaren har möjlighet att erhålla bidrag enligt de grunder som nyss angivits. Med hänsyn till de förmånliga bidragsbestämmelserna torde det i vart fall bliva ytterligt sällsynt, att en markägare, som erhåller dylikt bidrag, icke skall bliva i stånd att utföra de åtgärder, som äro behövliga. Att begränsa skyldigheten till ett belopp, motsvarande bidraget, synes under sådana förhållanden icke behöfligt. Det synes vidare icke påkallat att i lagen intaga bestämmelser om de grunder, efter vilka bidrag skall utgå.

Därest bestämmelser om skyldighet att vidtaga åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd införas av det innehåll, som jag nu förordat, böra skogsförbättringsanslag emellertid handla med varsamhet och tillse att skyldigheten ej utkräves i sådana fall, där detta i betraktande av omständigheterna skulle te sig obilligt eller eljest olämpligt. Hänsyn bör sålunda bland annat tagas till arbetskraftstillgången. Över huvud böra också beaktas sådana speciella förhållanden hos en viss brukare, som kunna göra det svårt för denne att fullgöra skyldigheten. Det synes vidare angeläget, att åtgärderna i främsta rummet inriktas på sådana marker, som äro lättast att omföra i produktivt skick. I enlighet härmed bör bland annat stor återhållsamhet iakttagas, därest fråga uppkommer om att ålägga en markägare att vidtaga dikningsåtgärder beträffande mark, som i sitt nuvarande skick närmast är att hänföra till impediment.

Skulle åläggande att vidtaga åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd bliva erforderligt, torde sådant åläggande böra meddelas av skogsstyrelsen.»

Utskottet.

Vad i propositionen anförts rörande skyldigheten att vidtaga åtgärder för tryggande av återväxt efter avverkning eller i anledning av inträffad skada föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

I fråga om förfarandet, då skyldigheten att vidtaga åtgärder för erhållande av nöjaktigt skogstillstånd efter avverkning eller inträffad skada eller å marker, där skogstillståndet är uppenbarligen otillfredsställande, icke fullgjorts, har i propositionen föreslagits, att prövningen av denna skyldighet skall ankomma på skogsstyrelsen och icke på domstol. I motionerna I: 238 och II: 384 har yrkats den ändringen i förslaget, att prövningen av sagda fråga skall åligger domstol. Såsom skäl härför har i motionerna åberopats, att skogsstyrelsen med hänsyn till sin ställning i förhållande till skogsvårdsstyrelserna skulle komma att döma i egen sak, därest skogsstyrelsen skulle avgöra dylika frågor.

Utskottet finner det vara av synnerlig vikt, att avgörandet av frågor, som röra skyldighet att vidtaga åtgärder för erhållande av nöjaktigt skogstillstånd, anförtros en myndighet, som i skogsägarnas ögon framstår såsom fullt opartisk. Även om det måste antagas, att skogsstyrelsen skulle ådagalägga full objektivitet och oväld i sina avgöranden, kan man icke bortse från att allmänheten kan hysa misstro mot ett beslut av skogsstyrelsen i ärenden, rörande vilka skogsstyrelsen har befogenhet meddela skogsvårdsstyrelserna bindande anvisningar. I yttrandena har ju också praktiskt taget enhälligt den uppfattningen kommit till uttryck, att avgörandet av frågor av förevarande slag skall tillkomma domstol. Visserligen lär väl direkt skoglig sakkunskap mera sällan vara företrädd inom en domstol, men domstolarna ha likväl så stor erfarenhet vid bedömning av ärenden av de mest skilda slag, att jämväl frågor angående återväxtåtgärder med fullt förtroende kunna anförtros domstolarnas prövning. För övrigt torde i regel inom nämnden vid häradsrätterna skogsägare av olika kategorier finnas representerade. Därest ytterligare skoglig sakkunskap skulle vara erforderlig, ha domstolarna möjlighet att anlita sådan. Utskottet kan med hänsyn till vad sålunda anförts icke tillstyrka propositionen i denna del utan biträder vad i motionerna I: 238 och II: 384 föreslagits om överflyttning av ifrågakvarande ärenden till domstol.

Utskottet delar departementschefens uppfattning om angelägenheten av att de betydande arealer skogsmark — av skogsstyrelsen uppskattade till cirka 2,5 miljoner hektar — varå skogstillståndet är synnerligen otillfredsställande, bliva försatta i sådant skick, att markens produktionsförmåga utnyttjas i nöjaktig utsträckning. För att detta skall kunna genomföras inom rimlig tid anser utskottet i likhet med departementschefen, att i lagen bör föreskrivas skyldighet för markägarna att i viss omfattning vidtaga åtgärder för att försätta dylika marker i produktivt skick. Därest markägarnas skyldighet begränsas till åtgärder för en kostnad motsvarande värdet av

de träd, som böra fällas i samband med åtgärdernas vidtagande, samt kravet på ytterligare åtgärder göres beroende av möjligheterna att erhålla skäligt bidrag av allmänna medel, synas inga invändningar kunna resas mot införande av lagstadgad skyldighet för markägare att iståndsätta marker av ifrågavarande beskaffenhet.

Med hänsyn till omfattningen av de marker, som behöva omföras i produktivt skick, samt den begränsade tillgången på bidrag, måste det återuppbyggnadsarbete, varom här är fråga, taga lång tid i anspråk. Det är angeläget, att varje skogsvårdsstyrelse i första hand sörjer för att de ur produktionssynpunkt bästa markerna inom styrelsens område bliva iståndsatta. Ålägganden att utföra förbättringsarbeten böra icke komma i fråga, om det icke gäller åtgärder, som äro klart lönande. Vad särskilt angår försumpade marker ha från vissa håll farhågor uttalats, att bidrag skulle kunna utgå till icke räntabla dikningsåtgärder. Dessa farhågor torde emellertid icke vara befogade. För att åläggande att utföra en dikning skall kunna ifrågakomma, måste det från början stå klart, att nyttan av dikningsåtgärden ur skogsproduktionssynpunkt överstiger kostnaden för åtgärden.

De skogsmarker med otillfredsställande skogstillstånd, där en förbättringsåtgärd måhända lämna det allra bästa resultatet, utgöras av de huvudsakligen i södra och mellersta Sverige förekommande förvildade hagmarkerna. I den mån dessa marker ej underhållas i skälig utsträckning såsom betesmarker, äro de att anse såsom skogsmark, och markägarna kunna då förpliktas försätta områdena i tillfredsställande skogligt skick. I många fall torde kostnaden för de åtgärder, som kunna vara behövliga å dylika marker, täckas av värdet av de träd, som böra avverkas i samband med åtgärdernas genomförande.

Svårföryngrade skogar och skyddsskogar.

I denna del hänvisas beträffande skogsstyrelsens förslag till s. 190—204 i betänkandet och beträffande yttrandena till propositionen s. 108.

Departementschefen.

»Särskilda bestämmelser torde även i fortsättningen erfordras beträffande sådan skog, som är att anse såsom svårföryngrad eller som skyddsskog.

I enlighet med vad skogsstyrelsen föreslagit torde till svårföryngrad skog böra hänföras skogen i de trakter, där på grund av skogsmarkens belägenhet i havsbandet, på höjder eller eljest i särskilt exponerat eller i klimatiskt hänseende ogynnsamt läge det måste befaras, att i händelse av olämplig avverkning av befintlig skog återväxt i allmänhet skulle omöjliggöras eller avsevärt försvåras, samt till skyddsskog sådana skogar, vilkas bestånd prövas erforderligt till skydd mot sand- eller jordflykt. Avgörandet av huruvida viss skog skall hänföras till någon av nu nämnda båda kategorier torde böra an-

komma på Kungl. Maj:t. För att möjliggöra enhetliga avgöranden bör initiativrätten i fråga om att förklara skog för svårföryngrad ej vara förbehållen skogsvårdsstyrelserna utan dylik fråga bör — liksom redan för närvarande är fallet med skyddsskog — kunna upptagas även av skogsstyrelsen eller direkt av Kungl. Maj:t.

I samband med införandet av den nya skogsvårdslagen bör ske en allmän omprövning av frågan, vilka områden som skola anses som svårföryngrade eller som böra hänföras till skyddsskog. En dylik omprövning synes nödvändig både i betraktande av att skogsmarksbegreppet avses bliva i viss mån utvidgat och framför allt med hänsyn till de nu föreslagna allmänna riktlinjerna för skogsskötseln. Då enligt dessa skogsbruket i princip skall bedrivas efter ekonomiska linjer, måste nämligen vid prövning av frågan, huruvida ett område skall anses såsom svårföryngrad eller ej, räntabiliteten av återväxt genom kulturåtgärder eller liknande åtgärder i regel bliva av avgörande betydelse.

Sådana undersökningar, som böra ligga till grund för denna omprövning, kunna emellertid ej slutföras före den nya lagens ikraftträdande. Särskilt arbetskrävande och tidsödande måste undersökningarna väntas bliva beträffande lappmarken och Särna—Idreområdet. Det torde därför vara nödvändigt att de förordnanden om att viss skog skall anses såsom svårföryngrad skog eller skyddsskog, vilka meddelats enligt 1923 års lag, tillerkännas giltighet tills vidare även efter den nya lagens ikraftträdande, därvid dock skyddsskogen i Kopparbergs och Jämtlands län bör hänföras till svårföryngrad skog. Detsamma bör gälla skogarna inom Gotlands län och på Öland, vilka skogar enligt nuvarande bestämmelser utan särskild prövning skola anses såsom svårföryngrade, ävensom skogarna i de områden, där lappmarkslagen gäller. Vad sistnämnda skogar angår må framhållas, att dessa otvivelaktigt till övervägande del äro att anse såsom svårföryngrade. I den mån undersökningsarbetet fortskrider böra emellertid de områden, som finnas icke vara att anse såsom svårföryngrade, fritagas från de för sådan skog gällande restriktionerna.

Beträffande innehållet i de särskilda bestämmelser, som böra gälla för svårföryngrad skog och skyddsskog, överensstämmer förslaget i huvudsak med 1923 års lag. Jag kan även i stort sett godtaga vad skogsstyrelsen härvidlag föreslagit.

Enligt 26 § 2 mom. lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt äro från skyldighet att erlægga jaktvårdsavgift vid viss jakt befriade bland andra i trakterna ovan skyddsskogsgrensar i Jämtlands län bofasta personer. Denna gräns är även av betydelse i vissa avseenden i fråga om jakttid och tillåtet jaktsätt. Om de nuvarande skyddsskogarna i Jämtlands län överföras till svårföryngrad skog, torde därför vissa ändringar i jaktlagen och därmed sammanhängande författningar bliva erforderliga. Till dessa frågor torde jag få återkomma i specialmotiveringen.»

Utskottet.

Utskottet biträder vad i propositionen föreslagits i denna del.

Åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter.

Beträffande denna fråga hänvisas vad angår skogsstyrelsens förslag till s. 224—233 i betänkandet och i fråga om yttrandena till s. 109—110 i propositionen.

Departementschefen.

»En såväl principiellt som praktiskt betydelsefull nyhet utgöra de av skogsstyrelsen föreslagna bestämmelserna om åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter. Även jag finner det med hänsyn till den allvarliga risk för vittgående skadegörelse, som underlåtenhet att vidtaga snabba bekämpningsåtgärder här kan medföra, påkallat att skogsstyrelsen tillerkännes befogenhet att föreskriva skyldighet för skogsägarna att vidtaga dylika åtgärder. Då bekämpningsåtgärderna väl i regel bliva till gagn ej blott för den fastighet, å vilken de utföras, utan även för omkringliggande skogsmark, synes det skäligt, att den skogsägare, som ålägges att utföra dylika åtgärder, ej ensam skall behöva svara för kostnaderna för desamma utan skall kunna erhålla bidrag av allmänna medel. Däremot kan jag ej finna det rimligt att, såsom i vissa yttranden hävdats, staten skall bestrida samtliga kostnader för bekämpningsåtgärderna även där dessa uppenbarligen äro till nytta för den skogsägare, som ålagts att utföra dem. Med hänsyn till de vitt skiftande förhållanden, som här kunna föreligga, synes det icke möjligt att i förväg uppställa bestämda regler angående bidragsbeloppen, utan denna fråga torde få prövas från fall till fall. Beslut om bidrag torde böra meddelas av Kungl. Maj:t. Huvudprincipen synes böra vara att bidrag skall utgå till täckande av skillnaden mellan kostnaden för åtgärderna och den fördel dessa medfört för skogsägaren. Med hänsyn bland annat till svårigheten att i det särskilda fallet exakt uppskatta den nytta skogsägaren haft av åtgärderna torde det dock vara lämpligt, att en viss minimiprocent för bidraget uppställles. Såsom skogsstyrelsen föreslagit torde därför bidrag under alla förhållanden böra utgå med lägst 50 procent av kostnaden för åtgärderna.

Frågan om anvisande av medel för nu ifrågavarande ändamål torde få upptagas i samband med frågan om beviljande av anslag till bidrag till åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd.

I ett par yttranden har anmärkts, att skyldigheten att vidtaga åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter ej borde vara begränsad till de skogsägarkategorier, vilkas skogar avses skola lyda under skogsvårdslagen, utan åvila även övriga skogsägare, främst då kronan. För min del anser jag det självklart, att de organ, som förvalta kronan tillhörig skogsmark, om behov därav uppkommer, skola vidtaga bekämpningsåtgärder i minst den utsträckning, som

enligt skogsvårdslagen kräves av däri avsedda ägarkategorier. Även av de övriga skogsägargrupper, som kunna komma att falla utanför skogsvårdslagen, kan man enligt min uppfattning förvänta att de, utan att någon formell skyldighet därtill föreligger, skola vidtaga de bekämpningsåtgärder, som kunna visa sig erforderliga, detta i all synnerhet som även de böra kunna erhålla bidrag till dylika åtgärder enligt de grunder som nyss angivits. Jag har med hänsyn till det anförda icke funnit särskilda bestämmelser i den riktning, som angivits i yttrandena, erforderliga.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen anser utskottet påkallat, att i skogsvårdslagen införas bestämmelser, enligt vilka skogsägarna kunna åläggas skyldighet vidtaga åtgärder till bekämpande av skadegörelse av skogsinsekter. Utskottet delar jämväl departementschefens uppfattning, att statsbidrag till bekämpningsåtgärderna bör utgå med minst 50 procent av kostnaden för dessa men att statsverket icke skall bestrida hela kostnaden, där est åtgärderna uppenbarligen äro till fördel för den markägare, som åläggas utföra dem. Emellertid vill utskottet betona, att då fråga är om så omfattande insektsangrepp, att bepudring av skogen med gift från flygplan måste verkställas, åtminstone de mindre skogsägarna i regel ej böra bekosta andra åtgärder än vakthållning, anordnande av markeringslinjer och annan hantlangning.

Ansvarsbestämmelser.

I förevarande avseende hänvisas beträffande skogsstyrelsens förslag till s. 233—245 i betänkandet och beträffande yttrandena till s. 111—114 i propositionen.

Departementschefen.

»Vad angår de av skogsstyrelsen föreslagna ansvarsbestämmelserna torde jag här få uppehålla mig vid två frågor, där förslaget företer mera betydelsefulla olikheter mot gällande rätt. Den ena är frågan om ansvar för avverkning i uppenbar strid mot bestämmelserna i skogsvårdslagen och den andra är frågan om ansvar i vissa fall för arbetare, som vid avverkning fäller icke stämplade träd.

Vad den första frågan angår synes det mig uppenbart, att nu gällande bestämmelser, enligt vilka ansvar inträder först då överträdelse sker av avverkningsförbud eller av särskilda föreskrifter, som med stöd av skogsvårdslagen meddelats av skogsvårdsstyrelsen, icke kunna anses tillfredsställande. Avsaknaden av bestämmelser om direkt straffpåföljd för avverkning, som står i strid mot lagens avverkningsregler, måste ju — särskilt i betraktande av svårigheten för skogsvårdsstyrelserna att öva en effektiv tillsyn över alla pågående avverkningar — verka lockande för den, som för att snabbt kunna realisera virkeskapitalet å en fastighet är beredd att åsidosätta skogsvårdens

krav. Då avverkning skett har ju dessutom avverkaren nått sitt syfte, och risken för ett efterföljande avverkningsförbud torde därför ofta ej verka särdeles avskräckande.

Nu nämnda olägenheter, vilka framträtt redan vid tillämpningen av 1923 års lag, måste befaras komma att göra sig ännu starkare gällande, därest i en ny skogsvårdslag upptagas avverkningsbestämmelser av det innehåll, som jag i det föregående angivit. För att man i full utsträckning skall kunna bereda det skydd för skogen, som där åsyftas, är det enligt min uppfattning nödvändigt, att man även genom straffbestämmelser skapar vissa garantier för att avverkningsreglerna skola respekteras.

I det förslag till skogsvårdslag, som förelades 1923 års riksdag, hade upptagits ett stadgande om straff för den, som företoge avverkning i uppenbar strid mot bestämmelserna i skogsvårdslagen. Förslaget avlogs emellertid i denna del av riksdagen. De skäl, som härvid anfördes, voro att en dylik bestämmelse skulle leda till att endast ett fåtal och måhända i rent oförstånd begångna överträdelser skulle bli straffade, medan det stora flertalet förseelser skulle bli straffria och det ehuru dessa i själva verket begåtts av sådana, som varit mest förtjänta av straff, samt att intrycket härav skulle verka oförmånligt på allmänheten och ingalunda bidra till att öka respekten för lag och myndigheter.

Såsom skogsstyrelsen påpekat, är emellertid läget nu ett annat än det var vid införandet av 1923 års lag. Under den tidrymd av mer än två decennier, varunder lagen varit i kraft, har insikten om skogsvårdens krav och skogsvårdslagens fordringar blivit alltmer allmänt spridd. De ändringar i dessa fordringar, som kunna komma att göras i den nya lagen, torde vidare, där est denna utformas enligt de linjer, som jag i det föregående angivit, snabbt komma att ingå i den allmänna uppfattningen hos skogsägarna. Farhågorna för att en straffbestämmelse av nu ifrågavarande slag skulle leda till att de skogsägare, som ej själva ha fackutbildade tjänstemän, skulle se sig nödsakade att låta skogsvårdsstyrelsen ombesörja all utstämpling, måste även enligt min uppfattning med hänsyn bland annat till nyss berörda förhållanden anses vara överdrivna. Jag finner alltså något vägande skäl icke kunna anföras mot att man nu skall jämväl genom ett stadgande om direkt straffpåföljd söka giva lagens bestämmelser full effekt. Begränsas möjligheten att ådöma straff till de fall, där avverkningen står i uppenbar strid mot lagens föreskrifter, komma endast flagranta överträdelser att bestraffas och någon risk torde sålunda knappast föreligga för att den som handlat i överensstämmelse med en visserligen felaktig uppfattning om det sätt, varpå avverkningsbestämmelserna böra tillämpas i det speciella fallet, skall träffas av ansvar. För att man emellertid helt skall undanröja risken för att sådana överträdelser, som begåtts i oförstånd, skola bli straffade, synes det, såsom skogsstyrelsen anført, lämpligt att särskilt föreskriva, att straffpåföljd ej skall ifrågakomma, då avverkningen kan antagas ha skett av oförstånd.

Under det att jag sålunda beträffande den nyss berörda frågan helt kan ansluta mig till skogsstyrelsens förslag, synes det mig mera tveksamt huru-

vida man, såsom skogsstyrelsen jämväl föreslagit, bör stadga ansvar i vissa fall för skogshuggare vid avvikelse från utstämpling. Det torde väl vara obestriddt, att det ur skogsvårdssynpunkt är av intresse, att verkställd utstämpling följes vid avverkningen, särskilt då stämplingen skett genom skogsvårdsstyrelsens försorg eller kontrollerats av skogsvårdsstyrelsen och sålunda får antagas giva ett uttryck för vad som ur skogsvårdssynpunkt är lämpligt. Emellertid torde det kunna betvivlas, att en dylik bestämmelse, i vart fall därest den har det innehåll, som föreslagits av skogsstyrelsen, skall få någon verklig effekt. Om så skall bliva fallet, torde det bland annat bliva nödvändigt att höja den föreslagna straffsatsen. En sådan höjning möter emellertid betänkligheter ur andra synpunkter. Jag vill vidare erinra om att sådant förfarande som avses i skogsstyrelsens förslag i vart fall under vissa omständigheter torde vara straffbart enligt allmänna strafflagen. Med hänsyn till det nu anförda har jag funnit övervägande skäl tala för att en dylik straffbestämmelse ej skall upptagas i skogsvårdslagen.»

Utskottet.

Förslaget om införande av direkt straffpåföljd vid överträdelse av avverkningsbestämmelserna i skogsvårdslagen har kritiserats i motionerna I: 238 och II: 384. I förstnämnda motion har bl. a. framhållits, att ett avverkningsförbud i och för sig är en mycket allvarlig straffpåföljd, att det ofta bland fackmännen — särskilt beträffande tolkningen av 7 § — kunde råda delade meningar, huruvida en avverkning vore laglig eller icke, att det kunde vara svårt för en skogsägare att bevisa, att han handlat av oförstånd, samt att det goda samarbetet mellan skogsägare och skogsvårdsstyrelser kunde komma att raseras. I motionen II: 384 har gjorts gällande, att förslaget om direkt straffpåföljd icke numera torde ha något behov att fylla samt att en sådan straffbestämmelse utsatte skogsägaren för godtycke.

Det måste enligt utskottets mening anses mindre tillfredsställande, att den som uppsåtligen företager en avverkning i klar strid mot lagens bestämmelser icke drabbas av annan påföljd än ett avverkningsförbud. En dylik avverkning innebär ofta, att virkesförrådet på en fastighet snabbt realiserar, och ett senare avverkningsförbud blir då i allmänhet utan nämnvärd betydelse, enär fastighetsägaren redan nått sitt mål, nämligen att tillgodogöra sig värdet å skogen. De föreslagna nya avverkningsbestämmelserna torde göra det ännu mera angeläget, att olagliga avverkningar kunna effektivt förhindras. Därest ett verksamt skydd mot uppenbart olagliga avverkningar skall ernås, torde dylika avverkningar böra medföra direkt straffpåföljd för avverkaren.

Utskottet vill emellertid betona, att straff endast bör följa vid uppenbara överträdelser av avverkningsföreskrifterna. Därest det råder delade meningar bland fackmännen rörande frågan, om en avverkning utförts i strid mot skogsvårdslagens bestämmelser, kan avverkningen icke anses ha skett i uppenbar strid mot avverkningsreglerna. En annan förutsättning för

straffbarhet bör vara, att avverkaren handlat uppsåtligen. Bevisbördan rörande avverkarens uppsåt bör ligga hos skogsvårdsstyrelsen eller åklagaren, och det bör ej ankomma på avverkaren att styrka, att han handlat av oförstånd. De synpunkter utskottet nu framfört synas ha blivit beaktade vid utformningen av 36 § 1 mom. i förslaget till skogsvårdslag. Uttrycket »i uppenbar strid mot» torde innebära, att endast fullt klara överträdelser av avverkningsreglerna kunna medföra straff. Enär från straff jämväl undantagits de fall, då avverkningen kan antagas ha skett av oförstånd, kvarstå såsom straffbara endast de uppsåtliga lagöverträdarna. De sistnämnda torde icke vara förtjänta av några hänsyn från samhällets sida.

Utskottet kan icke dela uppfattningen, att det goda samarbetet mellan skogsvårdsstyrelserna och skogsägarna skulle äventyras genom införandet av skärpta straffbestämmelser. De som komma att drabbas av dessa bestämmelser torde nämligen vara just sådana skogsägare, som i största möjliga utsträckning söka undvika samarbete med skogsvårdsstyrelserna.

Utskottet biträder således vad i propositionen föreslagits om införande av direkt straffpåföljd vid överträdelser av skogsvårdslagens avverkningsbestämmelser.

Skogsvårdslagens tillämplighetsområde och behovet av speciella bestämmelser för vissa delar av landet.

I förevarande fråga hänvisas beträffande skogsstyrelsens förslag till s. 326—409 i betänkandet och beträffande yttrandena till s. 116—126 i propositionen.

Departementschefen.

»Efter det jag angivit min ståndpunkt till huvudfrågorna i det av skogsstyrelsen framlagda förslaget till ny skogsvårdslag torde jag få återkomma till spørsmålet om lagens tillämpningsområde ävensom till frågan, huruvida särskilda bestämmelser i vissa avseenden böra finnas för skogarna i de nordligaste länen.

Såsom skogsstyrelsen framhållit är det i och för sig önskvärt, att skogsvårdslagen skall omfatta alla enskilda skogar i landet och att särlagstiftning i största möjliga utsträckning skall undvikas. Av de skogar, som för närvarande äro undantagna från skogsvårdslagens tillämplighetsområde, äro givetvis lappmarksskogarna de viktigaste. Rörande de skäl, som föranlett detta undantag, må erinras om att vid tiden för tillkomsten av 1932 års lappmarkslag skogstillståndet inom det område, där lagen gäller, var så onormalt, att en särlagstiftning då ansågs nödvändig. Även om skogen inom sagda område alltjämt i förhållandevis större utsträckning än vad fallet är i övriga delar av riket utgöres av övermogen och äldre skog, har dock eu avsevärd förändring av skogstillståndet ägt rum. Sålunda har under tioårsperioden 1934—1943 inom lappmarkerna realisationsförrådet av barrskog minskat från

25,2 till 13,0 mill. m³ och ransoneringsförrådet från 15,9 till 14,2 mill. m³, varemot den yngre skogen ökat från 24,7 till 31,4 mill. m³. Under de följande åren ha så avsevärda avverkningar förekommit inom lappmarkerna, att man kan räkna med att realisationsförrådet ytterligare minskats ej oväsentligt.

Redan virkesförrådets nuvarande sammansättning gör sålunda, att behovet av en ransonerings enligt lappmarkslagens bestämmelser för närvarande är betydligt mindre än vad fallet var vid sagda lags tillkomst. Detta behov kommer ytterligare att minskas vid ett lagfästande av de av mig tidigare förordade avverkningsreglerna i skogsvårdslagen. Genom införandet av begreppet utvecklingsbar skog kommer skyddet för den växande skogen att utsträckas och beträffande den icke utvecklingsbara skogen komma de för denna skog föreslagna avverkningsbestämmelserna att hindra, att alltför ojämn uttag göras, d. v. s. i realiteten möjliggöra upprätthållandet av en viss ransonerings, ehuru denna ej kommer att bliva så detaljerad som fallet för närvarande är.

Något egentligt behov av att bibehålla de för lappmarksskogarna gällande speciella avverkningsbestämmelserna kan därför enligt min uppfattning knappast anses föreligga. Som ett ytterligare skäl för slopande av sistnämnda bestämmelser kan vidare anföras, att man då kommer ifrån de betydande olägenheter, som lappmarkslagens föreskrifter om att avverkning skall ske enligt avverkningsplan visat sig medföra såväl för den enskilde skogsägaren som för det allmänna. Beträffande större skogsfastigheter utgår jag emellertid, såsom tidigare antytts, från att vissa uppgifter angående skogen skola finnas tillgängliga, såsom beträffande virkesförråd, tillväxt med mera. En handling, som innehåller dylika uppgifter, kan emellertid vara av betydligt enklare beskaffenhet än en avverkningsplan enligt lappmarkslagen.

Frånsett ransoneringsbestämmelserna skiljer sig lappmarkslagen från den allmänna skogsvårdslagen främst därutinnan, att lappmarkslagen föreskriver utsyningstvång vid avverkning enligt avverkningsplan. Föreskriften härom har tillkommit dels på grund av förnyingsringssvårigheterna inom lappmarkerna samt Särna och Idre socknar och dels med hänsyn till önskemålet att erhålla kontroll över den kvantitativa regleringen av avverkningarna. Den övervägande delen av skogarna inom lappmarkerna och Särna-Idreområdet torde, såsom tidigare nämnts, vara att anse såsom svårföryngrad. Enligt skogsstyrelsens förslag till skogsvårdslag skall i regel utsyningstvång föreligga vid avverkning av svårföryngrad skog. En dylik bestämmelse bör även enligt min uppfattning upptagas i den nya lagen. Jag har vidare tidigare nämnt, att enligt min uppfattning skogarna i lappmarken och Särna-Idreområdet i sin helhet tills vidare böra hänföras till svårföryngrad skog. Därest så sker, kommer alltså utsyningstvång automatiskt att gälla för dessa skogar, i den mån de ej efter verkställd undersökning finnas icke vara att anse som svårföryngrade.

Därest på dylikt sätt utsyningstvånget bibehålles inom hela eller i vart fall största delen av det område, varå 1932 års lappmarkslag är tillämplig, komma skogsvårdsstyrelserna att få goda möjligheter till kontroll över att be-

stämmelserna om avverkning följas. Det må i detta sammanhang erinras om att det i lappmarkerna, där en jämn arbetstillgång i skogen är av största betydelse ur ekonomisk och social synpunkt, är särskilt angeläget, att bestämmelsen om jämnhet i uttagen av icke utvecklingsbar skog iakttages, detta i all synnerhet som dylik skog här förekommer i större utsträckning än annorstädes.

Ej heller i fråga om föryngringsbestämmelserna synes det nödvändigt att bibehålla några speciella föreskrifter för lappmarksskogarna. Vad föryngringen beträffar bör man väl här i allmänhet söka få denna till stånd genom självsådd. Genom den stegring, som rotvärdena å skogen i dessa områden undergått på senare tid, torde emellertid möjligheterna, att även kulturåtgärder skola bliva ekonomiskt lönande, ha ökat. I varje fall böra sådana självföryngringen befrämjande åtgärder som markberedning och bränning kunna utkrävas i långt större utsträckning än hittills varit fallet. Jag förutsätter att, i likhet med vad för närvarande är fallet, statsbidrag skall kunna utgå för främjande av skogsåterväxten.

I enlighet med det nu anförda finner jag för min del något hinder ej föreligga för att en blivande allmän skogsvårdslag göres tillämplig å lappmarksskogarna och något behov ej heller föreligga att i en dylik lag upptaga speciella bestämmelser beträffande dessa skogar.

Vad härefter angår frågan om behovet av särskilda lagbestämmelser för skogarna i övre Norrland utom lappmarkerna, har bland andra skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län i sin förenämnda framställning framhållit, att inom länets kustland under senare tid förekommit överavverkningar, vilka medfört en successiv minskning av själva skogskapitalet. En liknande utveckling — ehuru måhända ej så markerad — har förekommit även inom andra delar av övre Norrlands kustland.

Dessa överavverkningar torde i främsta rummet ha möjliggjorts därav att skyddsgränsen för den mest växtliga skogen i 1923 års lag är satt förhållandevis lågt ävensom av att sagda lag icke innehåller något hinder i och för sig mot en hastig realisation av befintliga förråd av äldre skog. De av mig förordade nya avverkningsbestämmelserna böra däremot enligt min uppfattning, därest de tillämpas på riktigt sätt, kunna lämna ett tillräckligt skydd åt skogen även inom de delar av övre Norrland, där 1923 års skogsvårdslag visat sig otillräcklig. Jag finner därför några särbestämmelser för övre Norrlands kustland, i form av högre skyddsgräns för utvecklingsbar skog, allmänt utsyningsvång eller annat, icke påkallade. Ej heller finner jag skäl förordade utfärdande av provisoriska bestämmelser beträffande avverkningen i dessa trakter i avbidan på ikraftträdandet av den nya skogsvårdslagen.

I detta sammanhang må emellertid betonas, att föryngringsförhållandena även inom vissa delar av övre Norrland utom lappmarkerna äro så ogynnsamma, att det väl kan länkas, att en del skogsmarker därstädes böra överföras till svårföryngrad skog. I den mån så sker, kommer såsom nyss nämnts utsyningsvång att föreligga å dessa marker.

Även i fråga om övriga av skogsstyrelsen föreslagna utvidgningar av tillämplighetsområdet för den allmänna skogsvårdslagen kan jag i huvudsak ansluta mig till den ståndpunkt skogsstyrelsen intagit. Vad först angår städernas skogar synes det ur flera synpunkter innebära fördelar, om den allmänna skogsvårdslagen göres tillämplig å dessa skogar. Tillsynen över skötseln av dessa skogar faller för det nuvarande uppsiktsorganet — domänstyrelsen — vid sidan av dettas egentliga uppgift, vilken är att handhava förvaltningen av kronans skogar. Utövändet av en dylik tillsyn ligger däremot helt inom ramen för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet. Jag kan vidare ej dela den i vissa yttranden uttalade uppfattningen, att de riktlinjer, efter vilka städernas skogar böra skötas, i så hög grad avvika från dem, som i allmänhet böra tillämpas vid skogsskötseln, att det med hänsyn därtill skulle vara olämpligt att låta skogsvårdslagens bestämmelser gälla även för städernas skogar. Det är visserligen riktigt, att i fråga om de sistnämnda speciella synpunkter, såsom fritids- och rekreationssynpunkter, ofta göra sig gällande i högre grad än vad i allmänhet är fallet. De arealer det här är fråga om utgöra emellertid endast en del av städernas totala skogsmark. Även där dylika synpunkter böra beaktas, exempelvis där ett område är avsett till friluftreservat, torde det vidare i allmänhet ej föreligga hinder för att marken i huvudsak jämväl utnyttjas på ett ekonomiskt riktigt sätt för skogsproduktion. Därest skogsvårdslagen utformas enligt de riktlinjer, som förordats i det föregående, synes det ej komma att erbjuda några svårigheter att inom lagens ram vederbörligen beakta de speciella synpunkter, som sammanhånga med det ändamål för vilket marken förvärvats eller skall nyttjas. Det torde sålunda exempelvis få anses självklart att å sådan stad tillhörig skogsmark, där inom en nära framtid bebyggelse skall äga rum eller park eller annan anläggning skall anordnas, åtgärder för erhållande av återväxt eller andra åtgärder för förbättring av skogens tillstånd icke böra utkrävas.

Jag vill slutligen anmärka, att jag ej finner det erforderligt att, såsom i vissa yttranden förordats, uppställa krav på hushållningsplan för stadsskogarna eller föreskriva, att förvaltningen av sådan skog skall ombänderhavas av person med högre skoglig utbildning.

Vad angår Karesuando skogsallmänning har denna, när dess avkastning tillfaller samtliga invånare i kommunen och ej enbart fastighetsägarna därstädes, icke kunnat inordnas under lagen den 17 juni 1938 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Allmänningen är i stället att anse såsom en vanlig kommunskog. När samtliga övriga skogar, som tillhöra kommuner på landet, lyda under den allmänna skogsvårdslagen, saknas enligt min mening anledning att i skogsvårdshänseende bibehålla en undantagsställning för Karesuando skogsallmänning. Den omständigheten att allmänningen upplåtits till kommunen av kronan, gör ej heller en särslagstiftning för skogsallmänningen i sagda hänseende motiverad.

Överförandet av skogsallmänningen under den allmänna skogsvårdslagen kommer att medföra den fördelen för kommunen, att utsyningen av skog å skogsallmänningen, som är belägen inom en svårförnygrad trakt, kommer

att ske utan kostnad för kommunen. Eftersom skogen blir underkastad utsyningstvång, synes man kunna utgå från att såväl skogsvårdens krav som fordringarna på ett uthålligt skogsbruk komma att bli tillgodosedda.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att upptaga frågan om de ändringar i det för allmänningen gällande reglementet, som påkallas av att allmänningen föres in under skogsvårdslagen.

I fråga om skogarna å allmänna inrättningars hemman, som icke innehas med stadgad åborätt, d. v. s. sådana skogar som avses i kap. V förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket, delar jag skogsstyrelsens uppfattning, att dessa skogar i regel böra gå in under skogsvårdslagen. En sådan anordning synes ändamålsenlig bland annat med hänsyn till att dessa skogar ofta ligga vitt spridda och tillsynen över desamma därför lättare kan utövas av skogsvårdsstyrelsernas personal än av domänverkets personal, vars verksamhet i regel är förlagd till mera begränsade områden.

Från en dylik överföring torde dock böra undantagas de skogar, som tillhöra allmänna inrättningar av kyrklig natur. De flesta av de ecklesiastiska skogarna lyda under ecklesiastiska boställsordningen den 30 augusti 1932 och stå under tillsyn av stiftsnämnderna, vilka för detta ändamål ha skogligen utbildad personal till sitt förfogande. Härjämte finnas emellertid vissa skogar, tillhöriga allmänna inrättningar av kyrklig natur, som gå in under kap. V nyssnämnda förordning. Då det synes mest ändamålsenligt, att även sistnämnda skogar skola stå under tillsyn av de organ som ha hand om skötseln av och tillsynen över de ecklesiastiska skogarna i övrigt, torde skogar å allmänna inrättningars hemman av kyrklig natur böra undantagas från skogsvårdslagens tillämplighetsområde. Med fastigheter av kyrklig natur avser jag i detta sammanhang sådana fastigheter, vilkas avkastning tillkommer kyrkor, prästerskap, församlingar och dylikt. Däremot böra de allmänna inrättningars skogar, vilkas avkastning utgår till skoländamål, icke räknas hit utan i likhet med vad som nyss förordats som huvudregel beträffande allmänna inrättningars skogar gå in under skogsvårdslagen.

I kanslersämbetets yttrande har uttalats den uppfattningen, att det i fråga om universitetsskogarna borde vara tillräckligt med den tillsyn, som ämbetet utövar, och att dessa skogar följaktligen ej borde stå under tillsyn vare sig av domänstyrelsen eller av skogsvårdsstyrelse. Enligt min uppfattning kan emellertid den tillsyn, som kanslersämbetet här må utöva, ej ersätta tillsynen av en skogligen utbildad myndighet. Då domänstyrelsen hittills ej utövat någon kontroll över skötseln av dessa skogar och då en dylik verksamhet dessutom ligger vid sidan av domänstyrelsens egentliga arbetsuppgifter, finner jag det icke böra ifrågasättas, att domänstyrelsen i fortsättningen skulle utöva sådan kontroll. Däremot kunna enligt min uppfattning ifrågasättas skogar utan olägenhet föras in under den allmänna skogsvårdslagen och tillsynen över desamma följaktligen uppdragas åt skogsvårdsstyrelserna.

Med anledning av vad kammarkollegium i detta sammanhang anmärkt angående de marker, som förvaltas av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt av vetenskapsakademien, må framhållas, att dessa marker, därest begreppet skogsmark gives den innebörd som jag i det föregående förordat, i regel icke torde komma att bliva hänförliga till skogsmark och följaktligen ej heller komma att falla under skogsvårdslagen.

Vad nu sagts om skogar å allmänna inrättingars hemman, som icke innehavas med stadgad åborätt, torde, såsom skogsstyrelsen föreslagit, böra gälla även skogarna å sådana allmänna inrättingar tillhöriga hemman, som innehavas med stadgad åborätt. Den allmänna skogsvårdslagen bör alltså äga tillämpning även å dessa skogar, såvida hemmanen ej äro av kyrklig natur. I fråga om övriga i kap. VI nyssnämnda förordning den 26 januari 1894 avsedda skogar, nämligen skogar å sådana kronohemman som innehavas med stadgad åborätt, må erinras om att skogarna å kronohemman och krononybyggen inom de sex nordligaste länen redan genom lag den 12 maj 1939 inordnats under 1923 års skogsvårdslag respektive 1932 års lappmarkslag. Något hinder synes ej föreligga för att även åborättsfastigheterna i övriga delar av landet inordnas under den allmänna skogsvårdslagen.

Anmärkas må att ett upphävande av förordningen den 26 januari 1894, såvitt den gäller de nu berörda åborättsfastigheterna, givetvis icke bör vara avgörande för frågan om den rätt till avkastningen av skogen, som må tillkomma åbo.

Skogsvårdslagen och lappmarkslagen äro för närvarande icke tillämpliga å sådana skogar, som avses i lagen den 13 maj 1932 om häradsallmänningar samt lagen den 17 juni 1938 om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t har jag emellertid den 30 juni 1947 tillkallat en utredningsman för att verkställa utredning om ny lagstiftning angående häradsallmänningar och allmänningsskogar i Norrland och Dalarna. En av utredningens uppgifter är att undersöka möjligheterna att föra även ifrågavarande skogar in under den allmänna skogsvårdslagen. Intill dess denna utredning slutförts, torde någon ändring i dessa skogars ställning icke böra övervägas, utan de böra, såsom skogsstyrelsen föreslagit, undantagas från den allmänna skogsvårdslagens tillämplighetsområde.

Utanför den allmänna skogsvårdslagen böra slutligen liksom hittills falla förutom skogar å ecklesiastika boställen och andra fastigheter av kyrklig natur dels de skogar, som avses i § 4 förordningen den 26 januari 1894, dels övriga kronan tillhöriga skogar med undantag för sådana som innehavas med stadgad åborätt. I princip kan jag ansluta mig till vad skogsstyrelsen anfört om önskvärldheten av att all ifrågavarande skogsmark skall stå under tillsyn av viss myndighet ävensom om önskvärldheten av att såvitt möjligt enhetliga bestämmelser meddelas för de kronan tillhöriga skogar, vilkas avkastning ej tillfaller domänfonden. Jag är emellertid ej beredd att utan närmare utredning taga ställning till de frågor angående ändringar i eller kom-

plettering av gällande bestämmelser om tillsynen över och förvaltningen av här nämnda skogar, vilka berörts i skogsstyrelsens betänkande. Vad angår de skogar som innehavas av egnahemsnämnderna eller komma att innehavas av de blivande lantbruksnämnderna vill jag emellertid redan nu framhålla, att det givetvis är angeläget att avverkning å dessa skogar, vilka ju äro avsedda att användas för stärkande av ofullständiga jordbruk, under den tid nämnden innehar dem ej sker på ett sådant sätt, att skogen vid en blivande sammanläggning med ett dylikt jordbruk ej kan giva det stöd åt detta, som varit avsett.»

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet önskvärt, att samtliga enskilda skogar i landet kunna inordnas under en och samma skogsvårdslag. Av de skogskategorier, som för närvarande falla utanför skogsvårdslagens tillämpningsområde, äro lappmarksskogarna de viktigaste. De skogliga förhållandena inom lappmarkerna ha nu undergått sådana förändringar i jämförelse med tillståndet vid tiden för tillkomsten av 1932 års lappmarkslag, att en särlagstiftning ej längre kan anses motiverad, i all synnerhet om de föreslagna avverkningsreglerna bliva genomförda. 7 § första stycket i lagförslaget torde bliva av stor betydelse för lappmarksskogarna, där icke utvecklingsbar skog alltjämt förekommer i relativt stor utsträckning. Genom att lappmarksskogarna i regel torde vara att anse såsom svår-föryngrade, kommer huvudparten av skogarna att vara underkastad utsynings tvång, varigenom garanti erhålles för att föryngringssynpunkterna vinna erforderligt beaktande vid avverkningarna. Utskottet biträder därför förslaget om att skogarna under 1932 års lappmarkslag överföras till den allmänna skogsvårdslagen.

De överavverkningar, som förekommit inom skogarna i övre Norrland utanför lappmarkerna, finner utskottet ej heller påkalla några särskilda avverkningsregler för dessa skogar. Genom införande av begreppet utvecklingsbar skog samt föreskriften om jämnhet i avverkningarna torde ett tillräckligt skydd mot olämplig avverkning jämväl inom dessa områden ernås.

Mot övriga i propositionen föreslagna utvidgningar av skogsvårdslagens tillämpningsområde har utskottet ej heller något att erinra.

Specialmotivering.

I denna del hänvisas till propositionen s. 133—166.

Utskottet.

Vad i propositionen härutinnan föreslagits lämnar utskottet utan annan erinran än beträffande nedan angivna paragrafer samt övergångsbestämmelserna i förslaget till skogsvårdslag.

20—22 §§.

Såsom av det föregående framgår har utskottet förordat, att prövningen av skyldigheten att vidtaga åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd, då överenskommelse därom ej kan träffas med markägaren, skall ankomma på domstol och icke på skogsstyrelsen, såsom i propositionen föreslagits. I 20 § har därför den ändringen vidtagits, att i dylika fall skogsvårdsstyrelsen skall väcka talan hos domstol. I 21 och 22 §§ ha orden »skogsstyrelsens beslut» ersatts med »dom».

32 och 33 §§.

Såsom en följd av utskottets ståndpunkt beträffande prövningen av skyldigheten att vidtaga åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd torde jämväl avgörandet av de omlägningsfrågor, som enligt propositionen skola hänskjutas till skogsstyrelsen, böra tillkomma domstol. Utskottet har på grund därav i 32 § andra stycket ersatt orden »hänskjuta saken till skogsstyrelsen» med »väcka talan hos domstol». I tredje stycket av samma paragraf har »skogsstyrelsen» utbytt mot »domstol». 33 § har ändrats i så måtto, att i första satsen beslut av skogsstyrelsen ersatts med dom och i sista satsen domstol satts i stället för skogsstyrelsen.

Övergångsbestämmelser.

I anslutning till ändringarna i förenämnda paragrafer i förslaget till skogsvårdslag förordar utskottet, att i sista punkten under 3) i övergångsbestämmelserna skogsstyrelsens beslut skall ersättas med dom.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen i anledning av förevarande proposition må

1) med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till skogsvårdslag icke kunnat oförändrat antagas, för sin del antaga ett förslag till lag i ämnet, som skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag allenast därutinnan, att 20, 21, 22, 32 och 33 §§ samt övergångsbestämmelserna erhålla följande lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

20 §.

Kan ej överenskommelse träffas på sätt i 19 § sägs, skall skogsvårdsstyrelsen *hänskjuta saken till skogsstyrelsen*. Denna äger föreskriva de åtgärder för erhållande av nöjaktigt

Kan ej överenskommelse träffas på sätt i 19 § sägs, skall skogsvårdsstyrelsen *wäcka talan hos domstol*. Denna äger föreskriva de åtgärder för erhållande av nöjaktigt skogs-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

skogstillstånd, som av förhållandena påkallas, samt förelägga viss tid, inom vilken vad sålunda föreskrivits skall vara fullgjort.

(Utskottets förslag.)

tillstånd, som av förhållandena påkallas, samt förelägga viss tid, inom vilken vad sålunda föreskrivits skall vara fullgjort.

21 §.

Vad genom överenskommelse eller *skogsstyrelsens beslut* blivit bestämt om åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd samt om tiden därför skall gälla mot framtida ägare av skogsmarken.

Vad i överenskommelse eller *dom* blivit bestämt om åtgärder för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd samt om tiden därför skall gälla mot framtida ägare av skogsmarken.

22 §.

Har den tid, inom vilken åtgärd för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd enligt överenskommelse eller *skogsstyrelsens beslut* skulle hava vidtagits, gått till ända, och förekommer anledning antaga, att åtgärden icke fullgjorts, skall skogsvårdsstyrelsen låta undersöka förhållandet genom besiktning å marken. Dylig besiktning verkställs efter skogsvårdsstyrelsens förordnande av länsjägmästaren eller annan sakkunnig person jämte två av styrelsen tillkallade sådana gode män som i 19 § andra stycket omförmälas. Till förrättningen skall markägaren samt, där skogsvårdsstyrelsen avser att gent emot annan göra gällande förpliktelse att ansvara för kostnaderna för åtgärden, jämväl denne genom styrelsens försorg bevisligen kallas. Redogörelse över förrättningen skall avgivas till skogsvårdsstyrelsen.

Har den tid, inom vilken åtgärd för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd enligt överenskommelse eller *dom* skulle hava vidtagits, gått till ända, och förekommer anledning antaga, att åtgärden icke fullgjorts, skall skogsvårdsstyrelsen låta undersöka förhållandet genom besiktning å marken. Dylig besiktning verkställs efter skogsvårdsstyrelsens förordnande av länsjägmästaren eller annan sakkunnig person jämte två av styrelsen tillkallade sådana gode män som i 19 § andra stycket omförmälas. Till förrättningen skall markägaren samt, där skogsvårdsstyrelsen avser att gent emot annan göra gällande förpliktelse att ansvara för kostnaderna för åtgärden, jämväl denne genom styrelsens försorg bevisligen kallas. Redogörelse över förrättningen skall avgivas till skogsvårdsstyrelsen.

Erhålles vederbörandes skriftliga erkännande, att föreskriven åtgärd icke vidtagits, erfordras ej besiktning.

Det ankommer på skogsvårdsstyrelsen att föranstalta om åtgärd, som befunnits eftersatt.

32 §.

Har jämlikt 30 § 2 mom. eller 31 § bestämd tid gått till ända, och förekommer anledning antaga att, ehuru avverkning skett, erforderliga omlägg-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ningsåtgärder ej verkstälts, skall besiktning ske i den ordning, som angives i 22 § första stycket. Erkänner vederbörande skriftligen, att åtgärderna ej utförts, erfordras dock ej besiktning.

Därest åtgärd för markens omläggning befunnits eftersatt, skall skogsvårdsstyrelsen, så framt den ej finner skäl bevilja anstånd med fullgörande av åtgärden, *hänskjuta saken till skogsstyrelsen*. Denna äger antingen förelägga ny tid för fullgörande av åtgärder, som erfordras för omläggningen, eller förordna att marken skall återförsättas i skogbärande skick och föreskriva vad därför skall vidtagas.

Har *skogsstyrelsen* förordnat, att marken skall återförsättas i skogbärande skick, och finnes anledning antaga att de i samband därmed föreskrivna åtgärderna icke fullgjorts inom förelagd tid, skall vad i 22 och 23 §§ för där avsedda fall stadgats äga motsvarande tillämpning.

Därest åtgärd för markens omläggning befunnits eftersatt, skall skogsvårdsstyrelsen, så framt den ej finner skäl bevilja anstånd med fullgörande av åtgärden, *väcka talan hos domstol*. Denna äger antingen förelägga ny tid för fullgörande av åtgärder, som erfordras för omläggningen, eller förordna att marken skall återförsättas i skogbärande skick och föreskriva vad därför skall vidtagas.

Har *domstol* förordnat, att marken skall återförsättas i skogbärande skick, och finnes anledning antaga att de i samband därmed föreskrivna åtgärderna icke fullgjorts inom förelagd tid, skall vad i 22 och 23 §§ för där avsedda fall stadgats äga motsvarande tillämpning.

33 §.

Vad *genom* förbindelse *eller genom beslut av skogsvårdsstyrelse eller skogsstyrelsen* blivit bestämt om tid, inom vilken åtgärder för omläggning av skogsmark skola vara verkställda, så ock vad *skogsstyrelsen* beslutat om marks återförsättande i skogbärande skick samt om tiden därför skall gälla mot framtida ägare av marken.

Vad *i* förbindelse, *beslut av skogsvårdsstyrelse eller dom* blivit bestämt om tid, inom vilken åtgärder för omläggning av skogsmark skola vara verkställda, så ock vad *domstol* beslutat om marks återförsättande i skogbärande skick samt om tiden därför skall gälla mot framtida ägare av marken.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1949.

Genom lagen upphävas
skogsvårdslagen den 15 juni 1923 (nr 212);
förordningen den 24 juli 1903 (nr 79, s. 20) angående förvaltningen av städernas skogar;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 272) med vissa föreskrifter om tillämpningen av nyssnämnda förordning; samt

förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket, såvitt densamma äger tillämpning beträffande skogar å kronohemman och kronolägenheter, som innehavas med stadgad äborätt, samt å allmänna inrättningsars hemman och lägenheter, som icke äro av kyrklig natur.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

Med avseende å införandet av den nya lagen skall iakttagas:

1) Beträffande avverkning, som ägt rum före denna lags ikraftträdande, ävensom i fråga om skyldighet att vidtaga åtgärder för att trygga återväxt i anledning av sådan i 15 § avsedd skada, som dessförinnan uppkommit, skola förut gällande bestämmelser lända till efterrättelse; dock att den nya lagen skall med det undantag som nedan angives gälla i fråga om den ordning, vari ingripande må ske i anledning av verkställd eller planlagd avverkning eller för att trygga återväxt eller i anledning av omläggning av skogsmark.

2) Om före den nya lagens trädande i kraft talan väckts jämlikt 13 eller 24 § förenämnda lag den 15 juni 1923 eller jämlikt 18 eller 22 § lagen den 10 juni 1932 (nr 180) om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, skall den lag, på grund varav denna talan väckts, fortfarande tillämpas i avseende å sådan talan, intill dess den blivit slutligen avgjord.

3) Överenskommelse enligt 12 § lagen den 15 juni 1923 eller 18 § lagen den 10 juni 1932, så ock förbindelse enligt 24 § lagen den 15 juni 1923 skola hava samma verkan som om överenskommelsen ingåtts eller förbindelsen avlämnats enligt den nya lagen. Detsamma skall gälla jämlikt äldre lag lämnat medgivande eller utfärdad föreskrift av beskaffenhet som sägs i 8 §, 9 § första stycket, 26 § första stycket 1) samt 27 eller 28 § den nya lagen. Likaså skall *av domstol meddelat* utslag enligt 13 eller 24 § lagen den 15 juni 1923 eller enligt 18 eller 22 § lagen den 10 juni 1932 hava samma verkan som *av skogsstyrelsen* enligt den nya lagen *meddelat beslut* i motsvarande fråga.

3) Överenskommelse enligt 12 § lagen den 15 juni 1923 eller 18 § lagen den 10 juni 1932, så ock förbindelse enligt 24 § lagen den 15 juni 1923 skola hava samma verkan som om överenskommelsen ingåtts eller förbindelsen avlämnats enligt den nya lagen. Detsamma skall gälla jämlikt äldre lag lämnat medgivande eller utfärdad föreskrift av beskaffenhet som sägs i 8 §, 9 § första stycket, 26 § första stycket 1) samt 27 eller 28 § den nya lagen. Likaså skall utslag enligt 13 eller 24 § lagen den 15 juni 1923 eller enligt 18 eller 22 § lagen den 10 juni 1932 hava samma verkan som enligt den nya lagen *meddelad dom* i motsvarande fråga.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4) Avverkningsförbud, som meddelats enligt äldre lag, skall efter den nya lagens ikraftträdande fortfarande gälla under högst fem år, med rätt för skogsvårdsstyrelsen att, om så anses påkallat, vid utgången av denna tid förlänga förbudet för ytterligare högst fem år.

Om ansvar för överträdelse av dylikt förbud skall gälla vad i den nya lagen finnes stadgat om ansvar för överträdelse av avverkningsförbud, som meddelats enligt samma lag.

5) I fråga om skogarna inom Gotlands län och landskapet Öland, inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker samt inom Särna och Idre socknar av Kopparbergs län, så ock beträffande skogar i övriga delar av riket, å vilka bestämmelserna i 4 kap. lagen den 15 juni 1923 hittills ägt tillämpning, skall så anses som om förordnande meddelats enligt 25 § första stycket eller, beträffande här avsedda skogar i Hallands län, 25 § andra stycket nya lagen.

6) Genom den nya lagen förringas ej giltigheten av utsyning eller utstämpling, som före dess ikraftträdande verkstälts genom skogsvårdsstyrelsens försorg eller godkänts av skogsvårdsstyrelse, eller av annat av skogsvårdsstyrelse jämlikt äldre lag lämnat tillstånd till avverkning eller till omläggning av skogsmark; dock skall utsyning eller utstämpling ej gälla, sedan fem år förflutit från utsyningen eller utstämplingen.

2) antaga Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse av 26 § 2 mom. lagen den 3 juni 1938 (nr 274) om rätt till jakt;

B. att motionerna I: 238, 239 och 240 samt II: 382, 384, 385, 386, 387 och 388 i den mån de ej blivit besvarade genom detta utlåtande icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 april 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Carl Sundberg, Nils Olsson, Näslund, Hjalmar Nilsson, Svedberg och Jonsson; samt

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Gustafson i Vimmerby, Ericsson i Sörsjön, Carlström, Andersson i Surahammar, Gustafson i Dädesjö, Jacobson i Vilhelmina och Stattin.

Reservationer:

dels av herr *Tjällgren*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 239 och II: 385,

dels ock av herrar *Carl Sundberg*, *Nils Olsson*, *Hjalmar Nilsson*, *Gustafson* i *Vimmerby*, *Carlström* och *Stattin*, vilka ansett att utskottets yttrande borde ha följande lydelse:

Det torde vara obestriddigt att det ökade intresse för en förbättrad skogsvård som glädjande nog kan konstateras hos vårt lands skogsägare efter tillkomsten av 1923 års skogsvårdslag har sin grund däri, att denna lag, utan att på ett småskuret sätt inskränka på skogsägarnas frihet att förfoga över sin skog, givit skogsvårdsstyrelserna möjlighet att åt den enskilde skogsägaren på ett förtroligt sätt giva råd och upplysningar om hur skogen lämpligast bör skötas. Denna smidighet i lagens avfattning har också lett till att skogsägarna på senare åren alltmer hänvända sig till skogsvårdsstyrelserna vid planerande av avverkning och dessutom rådgöra med dem då fråga är om återplantering och vidtagande av åtgärder för betesfredande av skogsmarken, genom anläggning av kulturbeten på härför lämplig mark. Härigenom har, kan det sägas, uppstått ett ömsesidigt förtroende mellan skogsägarna och skogsvårdsstyrelserna som knappast kan skattas tillräckligt högt då det gäller förhållandet mellan den enskilde och den myndighet som har att tillse lagarnas efterlevnad, och ingenting skulle vara olyckligare än om detta förtroende genom en ny lagstiftning på detta område skulle avtrubbas eller spolieras.

Det förslag till ny skogsvårdslag som nu förelagts riksdagen för godkännande kan, även om detsamma genom uppmjukande motiveringar på vissa punkter söker förtaga intrycket av en mera minutiös övervakning av skogsägarna, dock sägas innebära sådana bestämmelser som kunna leda till härövan uttalade farhågor för rubbandet av den goda kontakten mellan här berörda parter. Särskilt bestämmelserna i 7 samt 36—38 §§ ger anledning till detta antagande. Såsom redan nämnts har visserligen departementschefen i sin motivering rörande dessa paragrafers innebörd sökt tolka desamma så, att skogsvårdsstyrelserna skulle ha möjlighet att i det enskilda fallet handla annorlunda än efter lagens strikta bestämmelser. Men härigenom har för det första hela lagförslaget fått en karaktär av famlande oklarhet där lagbestämmelser och motiveringar motstrida varandra, och för det andra och tydligen mest betänkliga, ha härigenom skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän fått den grannliga uppgiften att genom sitt subjektiva omdöme de facto avgöra hur lagen bör tolkas. Det är att förmoda att dessa tjänstemän skola känna sig olustiga inför en sådan uppgift, då det t. ex. gäller att förbjuda skogsägaren att även för husbehov tillgodogöra sig sin skog för byggnadsändamål eller vedbrand. Att i de särskilda, vitt skilda fallen, avgöra hur 7 §:s bestämmelser om upprätthållandet av *avkastningens jämnhet* skall tolkas, då det gäller skogar där ägarna under en följd av år låtit den ej

utvecklingsbara skogen kvarstå som en »sparbössa» för att möjliggöra att det av barnen, som en gång skall efterträda å gården, skall kunna utlösa en eventuell syskonskara, torde också bli en svår uppgift.

Utskottet kan ej heller frigöra sig från den uppfattningen att åtgärden att under samma lagbestämmelser sammanföra alla landets skogar — även lappmarkernas — är tämligen verklighetsfrämmande. De klimatiska betingelserna i vårt land för skogsföryngring, tillväxt och mogenhetstillstånd äro ju så vitt skilda att gemensamma bestämmelser för de nordligare delarna av landet och Mellan- och Sydsverige knappast kunna vara rimliga. Skogens omloppstid i lappmarkerna torde vara mer än dubbelt längre än i de sydliga landskapen och föryngringen å förstnämnda område är ju betydligt svårare att åstadkomma än i andra delar av riket.

Utskottet anser därför att 1932 års lappmarkslag tills vidare bör bibehållas intill dess en eventuell ny utredning om en ny skogsvårdslag verkställs, baserad på andra principer än det nu föreliggande förslaget. Stadgandena om en jämnare avkastning ur skogen för att tillgodose industriens behov kunna visserligen vara berättigade då det gäller skogsbolagen och de större skogsägarna. I fråga om dessa föreliggande emellertid redan nu förutsättningar för ett jämnare uttag tack vare de fleråriga skogshushållningsplaner som dessa kategorier av skogsägare i regel hava upprättat i detta syfte. Nämnda förhållande främjar i sin tur de sociala önskemålen om en mera kontinuerlig sysselsättning för skogsarbetare, vilka huvudsakligen äro beroende av inkomsten av arbete vid skogsbruket. Men synpunkter av detta slag kunna näppeligen överföras på de mindre skogsägarna, då deras uttag av skogen måste ske efter mera oregelbundna normer och ej sällan med flera års mellanrum. Någon social olägenhet kan ej heller härav uppkomma, enär någon rent yrkesbetonad skogsarbetarkår icke förekommer inom stora områden av landet där det så kallade bondejordbruket är förhärskande.

De talrika remissutlåtanden, som gått i rent avstyrkande riktning mot lagförslaget och vilka avgivits av instanser som stå i god kontakt med den praktiska verkligheten på detta område, synas utskottet vittna om att nuvarande skogsvårdslag tämligen väl fyller sin uppgift och att den i varje fall ur av utskottet här i början framförda synpunkter är att föredraga framför en lag, vars invecklade och svårtydda innehåll kan befaras bliva ett irritationsmoment som motverkar det nu uppnådda intresset hos skogsägarna för en god skogsvård i samförstånd med den övervakande myndigheten. Utskottet biträder alltså de i motionerna I: 240 samt II: 382, 386, 387 och 388 framställda yrkandena om avslag å föreliggande proposition.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 240 samt II: 382, 386, 387 och 388, avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 34 med förslag till skogsvårdslag m. m.